

Nr 2

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56; given Stockholms slott den 4 januari 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen bifalla det förslag, om vars avlåtande föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

De anslag, som efter riksstatens fastställande hittills äskats för det löpande budgetåret, har sammanförts å tilläggsstat I (rskr. 1955: 391) och uppgår till 104 214 000 kronor å driftbudgeten samt 60 405 000 kronor å kapitalbudgeten. Å driftbudgeten har bl. a. anvisats 4 200 000 kronor till svenska övervaknings- och repatrieringskontingenterna i Korea och 100 000 000 kronor till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Av anslagen å kapitalbudgeten avser 405 000 kronor nybyggnad för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet m. m. och 60 000 000 kronor stödlån till jordbrukare.

Vissa ytterligare anslagsäskanden avseende tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår har ansetts erforderliga och bör föreläggas riksdagen

vid dess början i en sammanfattande proposition nr 2 avseende utgifter å tilläggsstat II. Skulle anslagsäskanden därutöver å tilläggsstat II under riksdagens lopp visa sig ofrånkomliga, bör dessa sammanföras i en särskild proposition, som förelägges riksdagen vid en senare tidpunkt.

De anslagsäskanden å tilläggsstat, som nu förelägges riksdagen, har tidigare denna dag anmälts. En sammanställning av de beslut om förslag till riksdagen, som Kungl. Maj:t därvid på hemställen av vederbörande föredragande enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet (*bil. 1—15*) fattat, torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang*).

Av sammanställningen framgår, att å tilläggsstat II äskas anslag om sammanlagt 58 544 200 kronor å driftbudgeten och 307 910 000 kronor å kapitalbudgeten. Av förstnämnda belopp faller 7,6 miljoner kronor på försvarsdepartementets huvudtitel, varav 7,5 miljoner kronor avser ökningar å anslagen till materielunderhåll till följd av lönestegringar. Socialdepartementets huvudtitel upptar bl. a. 9 miljoner kronor till täckande av kostnader för arbetslöshetens bekämpande. Under kommunikationsdepartementet föreslås en uppräknig av anslaget till vägunderhållet med 15 miljoner kronor, huvudsakligen hänförande sig till löne- och prisstegringar samt skador till följd av den torra sommaren, samt av anslaget till vissa vägbyggnadsarbeten med 22,5 miljoner kronor, avseende kostnader för vägarbeten i säsongutjämnande syfte. För finansdepartementets del äskas bl. a. 0,5 miljon kronor till bidrag till vissa sparfrämjande åtgärder. Under handelsdepartementets huvudtitel äskas bl. a. 1,5 miljoner kronor under anslaget till bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen. Övriga anslagsbelopp å tilläggsstat II till driftbudgeten uppgår till mindre belopp och avser vissa merkostnader och andra utgifter, vilka icke utan betydande olägenheter anses kunna uppskjutas till nästa budgetår. — Av utgifterna på tilläggsstaten till kapitalbudgeten avser 1 060 000 kronor statens allmänna fastighetsfond, 100 000 kronor försvarets fastighetsfond, 250 750 000 kronor statens utlåningsfonder — varav 250 000 000 kronor faller på lånefonden för bostadsbyggande — samt 56 000 000 kronor fonden för låneunderstöd, varav 53 000 000 kronor belöper på tilläggsstaten till viss bostadsbyggnadsverksamhet.

Chefen för finansdepartementet hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de förslag, om vilka Kungl. Maj:t enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (*bil. 1—15*) fattat beslut.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bengt Resare

Bilaga 1

Egentliga statsutgifter

Fjärde huvudtiteln

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Torsten Nilsson, anmäler härefter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

C. Försvarskrafterna

Armén

[1] 34. **Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.** Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anfört i statsverkspropositionen (bil. 6, p. 57) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

Marinen

[2] 66 a. **Marinen: Kostnader i anledning av ett haveri.** I skrivelse den 8 november 1955 har marinförvaltningen, som i ärendet samrätt med försvarets civilförvaltning, hemställt att 26 989 kronor 87 öre måtte ställas till ämbetsverkets förfogande för att bestrida vissa kostnader som uppstått i samband med ett haveri. Ämbetsverket anför härom bland annat följande.

På resa Stettin—Karlskrona hade det danska motorfartyget Dannebrög som befraktats med ett parti kol för marinförvaltningens räkning, kollide-

rat med ett annat fartyg och satts på grund i Swinemündes hamn. Då lasten enligt gällande bestämmelser icke försäkrats stod marinförvaltningen självrisk för densamma. Emellertid hade lasten kunnat bärgas och hade sedermera försålts, varvid dock en mindre förlust uppstått. Nämnda förlust jämte kostnader för upplagring och förvaring i samband med försäljningen uppgick till 4 171 kronor 24 öre.

Då gemensamt haveriet ansetts föreligga hade utredning och fördelning av det gemensamma haveriet utförts av dispaschör i Köpenhamn. Enligt en därstädes den 29 augusti 1955 upprättad dispasch skall marinförvaltningens last deltaga i gäldandet av det gemensamma haveriet med i svenska kronor 22 818: 63. Ämbetsverket, som utan erinran granskat dispaschen, har beslutat att icke överklaga densamma.

De kostnader, som marinförvaltningen sålunda måst vidkännas med anledning av haveriet, uppgår till (4 171: 24 + 22 818: 63 =) 26 989: 87. Marinförvaltningen har förskotterat kostnaderna av medel, som ämbetsverket förfogat över.

Departementschefen. Med hänsyn till vad marinförvaltningen anfört föreslår jag, att medel anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår för att täcka ifrågavarande kostnader.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Kostnader i anledning av ett haveri* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 27 000 kronor.

[3] **72. Marinen: Underhåll av fartyg m. m.** Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anfört i statsverkspropositionen (bil. 6, p. 96) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Underhåll av fartyg m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

[4] **72 a. Marinen: Kostnader för reparation av flyktingbåtar.** I skrivelse den 16 november 1955 har marinförvaltningen hemställt att 50 468 kronor 24 öre måtte ställas till ämbetsverkets förfogande för att täcka kostnader för reparation, tillsyn och bogsering av vissa flyktingbåtar.

I ärendet har statskontoret avgivit yttrande den 30 november 1955.

Vidare upplysning i ärendet torde få inhämtas vid dess behandling i riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen. Jag föreslår att medel anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår för att täcka dessa kostnader. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Kostnader för reparation av flyktingbåtar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 50 500 kronor.

Flygvapnet

[5] 99. Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m. Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anfört i statsverkspropositionen (bil. 6, p. 123) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

A. Broberg

Egentliga statsutgifter

Femte huvudtiteln

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Ericsson, anmäler till socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

B. Socialstyrelsen med dithörande verksamhet samt arbetsdomstolen

[1] 37. **Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 1 250 000 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. 25/7 1955) hemställt om anvisande av medel för uppförande av elevförläggningar m. m. vid Hammargårdens skolhem, vilket drabbats av brand.

Hammargården var före branden avsedd för 40 elever fördelade på förläggningarna Åsa och Björka med 20 platser vardera. Natten till den 5 maj 1955 nedbrann elevförläggningen Åsa. Den brunna byggnaden innehöll elevrum med tillhörande dagrum, centralkök med förrådslokaler, personalmat-sal, syrum, klädförråd, källare med bl. a. fritidsutrymmen samt kontorslokaler. Vidare fanns i byggnaden en familjebostad och fem enkelrum för ekonomipersonal ävensom en panncentral som försåg den närbelägna gymnastikbyggnaden med värme och varmvatten. Sistnämnda byggnad — vilken förblev oskadad — innehåller utom gymnastiksal bl. a. en familjebostad, elevbad med bastu och tvättstuga.

För att Hammargården skall kunna fungera som ungdomsvårdsskola måste de genom branden förlorade utrymmena på ett eller annat sätt ome-

delbart ersättas. Skolan bör enligt socialstyrelsens bedömning avses för 30 elever och byggas om efter ett paviljongsystem.

Två elevpaviljonger om vardera sju platser bör uppföras såsom ersättning för det nedbrunna elevhemmet Åsa. Paviljongerna bör förläggas så, att tillräcklig avskildhet erhålles. Varje paviljong föreslås innehålla elevrum, dagrum-matrum, fritidsutrymme, syrum, sekundärkök m. m. samt ett enkelrum och ett rum med sovalkov för personal jämte pannrum och källarutrymmen. Paviljongerna beräknas kosta 393 400 kronor tillsammans.

Platsantalet i den kvarvarande elevförläggningen Björka bör nedbringas till 16 avseende två elevgrupper om vardera åtta elever. Byggnaden bör omdisponeras även för att ge plats åt vissa lokaler som tidigare fanns i Åsa, främst centralkök med förråd och personalmatsal. Kostnaderna för omändringsarbetena beräknas till 109 900 kronor. Den i gymnastikbyggnaden belägna familjebostaden bör ändras till kontorslokaler, varjämte en personaldublett kan avskiljas i övervåningen. Pannrum måste inredas i tvättstugan, i vilken även vissa andra ändringar bör vidtagas. För dessa ändamål erfordras 33 000 kronor.

För nya utvändiga ledningar och ändringar av reningsanläggning beräknas 76 400 kronor samt för installation av oljeeldning i elevförläggningen Björka ävensom i skolhemmet 10 550 kronor. Nya vägar och planeringsarbeten samt bortskaffande av byggnadsrester från den brunna byggnaden drar en sammanlagd kostnad av 27 500 kronor. Härutöver erfordras 40 000 kronor för nyanskaffning av vissa genom branden förstörda inventarier. Slutligen beräknas på sedvanligt sätt ett tillägg av 12 % av byggnadskostnaderna för arvoden, administration och oförutsett, vilket utgör ett belopp av 78 250 kronor.

Kostnaderna för genomförande av styrelsens förslag beträffande Hammargården uppgår således till (393 400 + 109 900 + 33 000 + 76 400 + 10 550 + 27 500 + 40 000 + 78 250) 769 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har anfört, att de båda nya elevpaviljongerna bör förläggas närmare varandra, varigenom gemensamt pannrum kan anordnas och en del vägarbeten kan inbesparas. Vidare bör de större elevrummen i paviljongerna utformas så, att de på ett enkelt sätt kan ändras till enkelrum, om så i en framtid skulle visa sig erforderligt.

Beträffande ritningarna i övrigt har byggnadsstyrelsen i huvudsak inte någon erinran. Kostnaderna bedömes av styrelsen såsom i stort sett skäligen. Styrelsen har anmärkt, att ett belopp av närmare 8 000 kronor, som i ombyggnadskostnaderna för Björka upptagits för köksmaskiner, bör bestridas från anslag till utrustning; en motsvarande ökning bör emellertid ske av kostnaderna för vissa installationer i denna elevförläggning.

Statskontoret har yttrat, att kostnaderna per elevplats i de nya paviljongerna vid Hammargården uppgår till inte mindre än 28 000 kronor. Med hänsyn till de dryga kostnader som byggnadsprojektet skulle föranleda avråder statskontoret bestämt från att det kommer till utförande. Statskontoret förordar, att förslaget underkastas en genomgripande överarbetning i

syfte att väsentligt nedbringa byggnadskostnaderna. Skolhemmet bör ej inrättas för högre elevantal än som bedömes oundgängligen erforderligt. Det synes vara tillräckligt, om skolhemmet tillföres 10 platser genom nybyggnaden. Dessa platser torde kunna förläggas inom en och samma byggnad utan att man därigenom överskrider det antal, som ungdomsvårdsskoleutredningen ansett böra utgöra maximum i fråga om elevgruppernas storlek. Härigenom torde även erbjuda sig möjlighet att minska personaluppsättningen. Vid planeringen av elevförläggningen bör elevrummen ej göras större än att berättigade krav på ro och trevnad för eleverna uppfylles.

Departementschefen. Hammargården är det enda skolhem som ungdomsvårdsskoleorganisationen förfogar över i Mellansverige, om man frånser skolhemsavdelningen vid Lövsta vilken är avsedd för det speciella klientel som på grund av psykisk abnormitet måste stå under läkartillsyn. Såvitt nu kan bedömas föreligger behov av skolan under överskådlig tid. Sedan det ena av de båda elevhemmen helt förstörts genom brand, har verksamheten vid Hammargården kunnat bedrivas endast med svårighet i reducerad omfattning. Jag finner det angeläget, att skolan snarast försättes i fullt användbart skick.

Enligt socialstyrelsens förslag skall två elevpaviljonger med sju platser vardera uppföras vid skolan. För min del anser jag dock, med hänsyn både till det föreliggande platsbehovet inom skolhemssektorn och till de kostnader styrelsens förslag skulle medföra, att endast en elevpaviljong bör komma till utförande f. n. Denna bör å andra sidan göras något större än vad socialstyrelsen tänkt sig i fråga om var och en av de båda föreslagna paviljongerna. Jag förordar, att en ny elevpaviljong bygges med plats för 10 elever.

Socialstyrelsens förslag i övrigt kan jag i huvudsak godtaga. Hammargården skulle således efter återuppbyggnaden avses för 26 elever, varav 16 förlagda i det befintliga elevhemmet Björka och 10 i den nya elevpaviljongen. Vid behov bör tillfälligtvis upp till 20 elever kunna rymmas i förstnämnda förläggning, varigenom skolan alltså i en ansträngd situation skulle kunna ta emot sammanlagt 30 elever.

Jag har låtit utarbeta nya ritningar och ny kostnadsberäkning i enlighet med det sagda, vilka under hand har granskats inom byggnadsstyrelsen utan att föranleda någon erinran. Kostnaden för en ny paviljong för 10 elever beräknar jag sålunda till 227 000 kronor, vilket innebär en minskning med drygt 165 000 kronor i förhållande till den av socialstyrelsen beräknade kostnaden för två paviljonger med sammanlagt 14 elevplatser. Vidare räknar jag med minskade kostnader för utvändiga ledningar, väg- och planeringsarbeten m. m. Hithörande kostnader, vilka enligt socialstyrelsens förslag uppgår till inalles 103 900 kronor, kan sålunda upptagas till 73 400 kronor. Jag vill nämna, att — såsom närmare framgår av vad chefen för finansdepartementet denna dag anmält i annat sammanhang — Kungl. Maj:t den 7 oktober 1955 på mitt förslag anvisat högst 35 000 kronor från det un-

der trettonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Oförutsedda utgifter för att möjliggöra brådskannde installation av värme och varmvatten m. m. i den till skolan hörande gymnastikbyggnaden. — Övriga byggnadskostnader, avseende ändring av Björka och installation av oljeeldning, bör upptagas till sammanlagt 120 450 kronor. Till inventarieanskaffningar bör beräknas 25 000 kronor och posten till arvoden, administration och oförutsett bör minskas till 50 450 kronor.

Medelsbehovet för Hammargårdens återställande enligt mitt förslag uppgår således till (227 000 + 73 400 + 120 450 + 25 000 + 50 450) 496 300 kronor, vilket belopp bör avrundas till 500 000 kronor. Anslag för ändamålet bör anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

C. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet

[2] 8. **Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor. Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 26/8 1955) tidigare uppskattat det ytterligare medelsbehovet under förevarande anslag för innevarande budgetår till 27 000 000 kronor. Styrelsen har sedermera (skr. 25/11 1955), då säkrare uppgifter om medelsbehovet förelegat, inkommit med särskild framställning om anslag å tilläggsstat. Styrelsen anför därvid i huvudsak följande.

Förhållandena på arbetsmarknaden under tiden efter avlåtandet av styrelsens skrivelse den 26 augusti 1955 och de iakttagelser, som kunnat göras beträffande den fortsatta utvecklingen under återstoden av budgetåret, motiverar i stort sett icke någon förändring i den allmänna bedömningen av sysselsättningssituationen, som gjordes i nämnda skrivelse. Den säsongarbetslöshet, vilken liksom under föregående år beräknats uppstå främst bland byggnadsarbetare, diversearbetare och lantarbetare, kan dock numera antagas komma att bli av något större omfattning under första kvartalet år 1956 än under motsvarande tid år 1955. De åtgärder för en begränsning av elektricitetsförbrukningen, vilka föranletts av sommarens torka, får även beräknas medföra tillfällig friställning av arbetskraft från några industri-företag, varigenom lokala sysselsättningsrubbnings- eller mindre omfattning kan uppkomma. Även om ledigbliven arbetskraft i huvudsak genom ett effektivt arbetsförmedlingsarbete bör kunna omplaceras i andra näringsgrenar, står dock klart att arbetslöshetsarbeten av minst samma omfattning som under föregående budgetår erfordras även under det innevarande.

Arbetsmarknadsstyrelsen hemställer numera om ett tilläggsanslag av 31 500 000 kronor för innevarande budgetår. Styrelsen har härvid beräknat,

att beredskapsarbeten på allmänna vägar och statsbidragsberättigade vägar och gator kommer att innevarande budgetår utföras för en kostnad av 22 500 000 kronor. Arbetsmarknadsstyrelsen ifrågasätter, huruvida icke kostnaderna härför bör avräknas mot automobilskattemedlen.

Departementschefen. Som framgår av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan av medelsbehovet för budgetåret 1956/57 under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. (V ht p. 71) står innevarande budgetår ca 24 500 000 kronor till förfogande för arbetslöshetsbekämpande åtgärder. Föregående budgetår utgjorde kostnaderna för detta ändamål ca 50 000 000 kronor. Ehuru arbetsmarknadsrådet allmänt sett icke undergått några större förändringar i förhållande till föregående budgetår, synes dock de senaste månaderna den förut mycket goda arbetstillgången ha mattats. Risk föreligger därför för en något högre säsongarbetslöshet innevarande vinter än föregående år. Arbetsmarknadsstyrelsens beräkningar av kostnaderna för arbetslöshetsbekämpande åtgärder innevarande budgetår, som sammanlagt uppgår till 56 000 000 kronor, synes därför böra godtagas. Styrelsen beräknar att utföra beredskapsarbeten på allmänna vägar och statsbidragsberättigade vägar och gator för 22 500 000 kronor. Kostnaderna härför torde böra avräknas mot automobilskattemedlen och erforderliga medel, i överensstämmelse med vad som föreslagits för budgetåret 1956/57, anvisas under sjätte huvudtitelns reservationsanslag till Vissa vägbyggnadsarbeten. Med hänsyn härtill erfordras ett tilläggsanslag av endast 9 000 000 kronor under femte huvudtiteln.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Alf Björnelid

Egentliga statsutgifter

Sjätte huvudtiteln

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Statsrådet Hjalmar Nilson redogör här efter för under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet

[1] 7. **Vägunderhållet.** I skrivelse den 15 november 1955 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt att å tilläggsstat för budgetåret 1955/56 till vägunderhållet måtte anvisas ett belopp av 25 miljoner kronor. Styrelsen erinrar om att styrelsen i sina petita för budgetåret 1955/56 grundat sina beräkningar av medelsbehovet för detta budgetår på 1954 års löne- och prisnivå. På grund av ökade lönekostnader enligt 1955 års kollektivavtal samt ökade transportkostnader till följd av höjda taxor o. d. har man nu att räkna med en kostnadsstegring av ca 7 miljoner kronor. Anskaffning och uppställning av nya vägmärken med anledning av ändringar i vägmärkeskunskörelsen medför vidare icke förutsedda merkostnader till ett belopp av omkring 3 miljoner kronor.

Under den gångna sommaren har grusvägbanorna på grund av den exceptionellt ringa nederbörden och en väsentligt ökad trafik blivit utsatta för mycket starka påfrestningar. För att hålla vägbanorna i ett någorlunda tillfredsställande skick har vägförvaltningarna varit tvingade att vattna, hyvla, bindjordsföra och dammbinda vägarna avsevärt mera än normalt. Trots dessa åtgärder har särskilt inom Norrlandslänen samt Värmlands och Kopparbergs län omfattande skador uppkommit på grusvägbanorna. På långa sträckor är det sålunda erforderligt att utföra helt nya grusslittlager.

Med ledning av från vägförvaltningarna infordrade uppgifter beräknas de merutgifter, som är föranledda av den osedvanliga torkan och vilka icke kan inrymmas inom den tillgängliga medelsramen, till sammanlagt ca 15 miljoner kronor med följande fördelning på olika arbeten.

	Milj. kr
Grusning, bindjordsföring m. m.	7,5
Dammbindning	5,5
Övriga arbeten	2,0
	Summa 15,0

Styrelsen framhåller, att styrelsen för att göra det möjligt för vägförvaltningarna att vidtaga omedelbara åtgärder för avhjälpande av uppkomna skador och för att icke onödigtvis rubba förvaltningarnas planläggning av vägunderhållsarbeten, sett sig nödsakad att redan under september månad fördela den s. k. katastrofreserven om 5 miljoner kronor.

För budgetåret 1955/56 erfordras sålunda ytterligare (7 + 3 + 15) 25 miljoner kronor till vägunderhållet.

Föredraganden. Det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu anmälda ökade medelsbehovet för vägunderhållet under innevarande budgetår torde böra bedömas mot bakgrunden av de för denna verksamhetsgren för hela budgetåret disponibla medlen. Vid ingången av budgetåret 1955/56 uppgick dessa till sammanlagt 245,7 miljoner kronor, varav 15,7 miljoner kronor utgjorde reservationsmedelsbehållning från föregående budgetår samt 230 miljoner kronor för innevarande budgetår anvisade anslagsmedel. Med hänsyn tagen till de medelsbehov, som numera uppstått genom prisstegringar, anskaffning och uppsättning av vägmärken samt katastrofskador på vägarna genom den svåra torkan under sommaren 1955, kan det sammanlagda medelsbehovet för hela budgetåret beräknas till ca 260 miljoner kronor. Härvid har kostnaderna för det normala vägunderhållet inklusive katastrofreserv upptagits till 235 miljoner kronor i enlighet med de beräkningar, som legat till grund för såväl väg- och vattenbyggnadsstyrelsens som Kungl. Maj:ts medelsäskande för innevarande budgetår. För prisstegringar och vägmärken har beräknats (7 + 3) 10 miljoner kronor samt för torkskadorna 15 miljoner kronor, allt enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens föreliggande framställning. Skillnaden mellan det disponibla medelsbeloppet och det sålunda beräknade medelsbehovet för hela budgetåret 1955/56 uppgår alltså till ca 15 miljoner kronor. Jag anser mig med hänsyn till arten av de ändamål, som orsakat detta ökade medelsbehov, böra tillstyrka att ytterligare 15 miljoner kronor anvisas för det statliga vägunderhållet under budgetåret 1955/56.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Vägunderhållet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

[2] 12. *Vissa vägbyggnadsarbeten*

Under hänvisning till vad statsrådet och chefen för socialdepartementet anfört vid anmälan denna dag av fråga om tilläggsanslag för innevarande budgetår till kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. under femte huvudtiteln hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa vägbyggnadsarbeten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 22 500 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Vad föredraganden sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

W. Hammargren

Egentliga statsutgifter

Sjunde huvudtiteln

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter under finansdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.

[1] Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet. Under åberopande av vad jag denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av motsvarande anslag för budgetåret 1956/57 (bil. 9, p. 11) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva att den i avlöningsstaten för statistiska centralbyrån upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal må för budgetåret 1955/56 överskridas med 13 800 kronor.

[2] 29. Statens organisationsnämnd: Försöksverksamhet. Under åberopande av vad jag denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av motsvarande anslag för budgetåret 1956/57 (bil. 9, p. 33) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Statens organisationsnämnd: Försöksverksamhet å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

[3] **E 12. Vissa kostnader för internationell representation.** Under det senaste året har antalet besök i Sverige av utländska studiedelegationer avsevärt stigit. Bland annat har det härvid rört sig om på huvudsakligen utländskt initiativ tillkomna studiebesök av läkare, lärare, tekniker och vetenskapsmän inom skilda ämnesområden. Besöken har i vissa fall organiserats på grundval av reciprocitet. De icke förutsedda kostnader som i anledning härav uppkommit på svensk sida har varit av en sådan storleksordning, att de icke kan rymmas inom berörda departements anslag till extra utgifter eller i övrigt tillgängliga medel för bestridande av utgifter för representation. Vidare kan under den närmaste tiden ytterligare likartade kostnader uppkomma till följd av vissa planerade utländska studiebesök. Till bestridande av ifrågavarande kostnader torde därför särskilda medel böra anvisas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Med hänsyn till att berörda besök faller inom flera departements verksamhetsområden synes denna medelsanvisning böra ske genom att ett nytt anslag, benämnt *Vissa kostnader för internationell representation* och av reservationsanslags karaktär, uppföres under sjunde huvudtiteln. Det för ändamålet erforderliga beloppet beräknar jag till 40 000 kronor. För nästa budgetår har extra utgiftsanslagen under vissa huvudtitlar i det tidigare denna dag framlagda riksstatsförslaget uppräknats bland annat med anledning av väntade kostnader av nu berört slag.

Under hänvisning till det sagda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för internationell representation* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

[4] **E 13. Bidrag till vissa sparfrämjande åtgärder.** I skrivelse den 6 maj 1955 har *kommitterade för de sparinstitutioner, hos vilka premiesparande kan ske*, hemställt om ett statsbidrag av 500 000 kronor till premiesparandets befrämjande.

Efter erinran inledningsvis om Kungl. Maj:ts proposition, nr 193, till 1955 års riksdag med förslag till förordning om premiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956 framhålles i skrivelsen, att en framgång för premiesparandet på den korta sikt varom fråga är, vore starkt avhängig av en nära samverkan med folkrörelserna och en intresserad medverkan från deras sida. Avsikten vore att bilda en särskild samarbetskommitté för premiesparandet. Vad sparinstitutionernas arbete beträffar kunde den största effekten uppnås om de olika institutionsgrupperna arbetade var för sig inom sina vanliga verksamhetsfält i samarbete med folkrörelserna. Härmed sammanhängande kostnader, som kunde väntas uppgå till relativt betydande belopp, förutsattes skola bestridas i vanlig ordning. Med hänsyn till det allmänna syftet med premiesparandet syntes det skäligt att något statsbidrag utginge till premiesparandets befordrande. Ett sådant bidrag, för

vars användning ansvaret närmast skulle ligga på samarbetskommittén och dess organ, skulle lämpligen avse utgifter för en gemensam och allmän upplysningsverksamhet om premiesparandet. Ehuru det icke vore möjligt att ens tillnärmelsevis beräkna de kostnader, som sparinstitutionerna komme att nedlägga på premiesparandets befrämjande, och alltså ej heller att ställa statsbidragets belopp i relation till dessa kostnader, skulle ett belopp av 500 000 kronor såväl utgöra en mindre bråkdel av kostnaderna som ganska väl svara mot en rimlig omfattning av den gemensamma allmänna upplysningsverksamheten. Det förutsattes, att ingen del av beloppet skulle användas för bidrag till sparinstitutionernas egen verksamhet.

Den *samarbetskommitté för premiesparandet* som sedermera bildats har i skrivelse den 27 december 1955 anslutit sig till förenämnda framställning. I samarbetskommittén ingår representanter för Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Riksförbundet Landsbygdens folk, Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges riksidrottsförbund, kvinnoorganisationerna, Hantverkarnas ungdomsrörelse, Folkpartiets ungdomsförbund, Högerns ungdomsförbund, Svenska landsbygdens ungdomsförbund, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, nykterhetsrörelsen och dess ungdomsorganisationer, Samverkande bildningsförbunden, Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningar (HSB), Kooperativa förbundet, Svenska livförsäkringsbolags förening, postsparbanken, Svenska bankföreningen, Svenska jordbrukskreditkassan och Svenska sparbanksföreningen. Kommittén har hos de berörda sparinstitutionerna hemställt, att dessa måtte förskottera medel för den allmänna upplysningskampanj för vars genomförande förut nämnda statsbidrag begärts. Dylik förskottering har även skett, vilket möjliggjort för kommittén att genomföra ett mycket omfattande allmänt upplysningsarbete om premiesparandet till komplettering av den vidsträckta propaganda som de olika sparinstitutionerna bedrivit. Kostnaderna för denna allmänna kampanj uppgår till sammanlagt ungefär 334 000 kronor. Härav faller cirka 189 000 kronor på annonsering i dags- och fackpress, ungefär 119 000 kronor på broschyrer, affischer o. d., omkring 21 000 kronor på film samt återstående cirka 5 000 kronor på diverse omkostnader. Inom arbetsutskottet överväges för närvarande en plan för propagandaåtgärder under år 1956 till en kostnad motsvarande återstoden av det beräknade anslagsbeloppet.

I detta sammanhang torde jag även få anmäla en framställning från *konjunkturinstitutet* om att ur det anslag som kan komma att beviljas samarbetskommittén för premiesparandet få disponera visst belopp för täckande av kostnader i samband med en undersökning av sparandets omfattning. Under innevarande budgetår avses en provundersökning skola ske rörande hushållssparandets storlek. Denna undersökning finansieras gemensamt av konjunkturinstitutet och vissa privata institutioner. Under hand har överenskommelse träffats mellan samarbetskommittén och institutet om att en del av det belopp, som samarbetskommittén hemställt om, under förutsättning av Kungl. Maj:ts medgivande skulle disponeras för nämnda

sparundersökning. Avsikten vore att undersökningen skulle uppläggas så att den bland annat gåve en belysning av premiesparandets omfattning och inverkan på andra sparformer. Det erforderliga beloppet angives till 15 000 kronor. Då undersökningen torde komma att sträcka sig in på nästkommande budgetår, torde lämpligen nu angivna medel böra tillgodoföras konjunkturinstitutets reservationsanslag för särskilda undersökningar.

Departementschefen. I olika sammanhang har från statsmakternas sida vidtagits åtgärder för att stimulera det frivilliga sparandet. Sålunda må erinras om införandet av sparformerna sparobligationer och rikskonto samt det tidsbundna lönsparandet med vinstutlottning. Under riksstatsens fjortonde huvudtitel anvisades också under en följd av budgetår särskilda medel för bestridande av vissa kostnader för den s. k. folkrörelsernas spar-kampanj. I enahanda syfte godkände 1955 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. 193; BU 32; rskr 358) en förordning om premiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956. För att effektivisera strävandena att få största möjliga anslutning till den sålunda införda sparformen har bildats en särskild samarbetskommitté för premiesparandet, i vilken ingår representanter för de olika sparinstitutioner, inom vilka premiesparande kan ske, folkrörelserna samt vissa andra riksorganisationer. Under ledning av denna kommitté har såsom framgått av det föregående genom affischer, broschyrer, annonser, m. m. under år 1955 bedrivits en omfattande allmän propaganda för ökat enskilt sparande i anslutning till den nya sparformen. Härutöver har de enskilda sparinstitutionerna genomfört individuella reklamkampanjer i samma syfte. Beträffande resultatet av viktiga åtgärder må nämnas, att enligt vad jag under hand inhämtat från samarbetskommittén vid utgången av november månad 1955 sammanlagt inemot 357 000 personer hade öppnat premiesparkonton. Av dessa konton fanns inemot hälften eller cirka 185 000 hos sparbanker. I övrigt fördelade sig kontona med 36 500 hos postsparbanken, 114 400 hos affärsbanker, 11 100 hos jordbrukskassor, 7 800 hos Kooperativa förbundet och 1 900 hos Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningar (HSB). Några säkra uppgifter om hur stora belopp premiesparkontona omsluter föreligger ännu icke.

Förevarande hemställan om ett statligt bidrag av 500 000 kronor avser den allmänna kampanj, som bedrivits under ledning av samarbetskommittén för premiesparandet. Syftet med denna kampanj ansluter sig väl till de strävanden till en ökning av det enskilda sparandet, som kommit till uttryck i propositionen angående sparpremieringen. Jag vill därför förorda, att det begärda bidraget beviljas. Härför erforderligt anslag av 500 000 kronor torde böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för nu löpande budgetår samt under rubriken Bidrag till vissa sparfrämjande åtgärder upptagas under sjunde huvudtiteln. Då kampanjen kommer att fortsättas även under år 1956, torde anslaget böra erhålla reservationsanslags karaktär. Med hänsyn till det statliga bidragets storlek torde samarbetskommitténs räkenskaper böra granskas av två av Kungl. Maj:t utsedda revisorer.

Vad beträffar konjunkturinstitutets efter samråd med samarbetskommittén gjorda hemställan att ur det kommittén beviljade anslaget erhålla ett belopp av 15 000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för vissa undersökningar angående det enskilda sparandets omfattning, synes densamma kunna på så sätt bifallas att Kungl. Maj:t, därest riksdagen icke reser någon erinran häremot, torde få besluta om nämnda belopps överförande från förevarande anslag till det under riksstatens sjunde huvudtitel upptagna reservationsanslaget till Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa sparfrämjande åtgärder* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bengt Resare

Egentliga statsutgifter

Åttonde huvudtiteln

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

D. Akademier m. m.

[1] 4. Vetenskapsakademien: Bidrag till uppförande av nybyggnad för Kiruna geofysiska observatorium. Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1955 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 55, gjorda framställning har riksdagen för budgetåret 1955/56 under angivna rubrik anvisat ett reservationsanslag av 500 000 kronor. Kungl. Maj:t har ställt anslaget till vetenskapsakademiens disposition.

Framställning om bidrag från statens sida till planerad nybyggnad för Kiruna geofysiska observatorium hade på sommaren 1954 gjorts av styrelsen för vetenskapsakademiens forskningsstationer i Övre Norrland och överlämnats med tillstyrkan av vetenskapsakademien. Styrelsen hemställde om anslag av staten dels till bestridande av kostnaderna för uppförande av nybyggnad för observatoriet och dels till bestridande av kostnaderna för den fortsatta driften av verksamheten vid de fyra forskningsstationerna i Abisko, Kiruna, Sarek och Tarfaladalen. Vid sin framställning om byggnadsbidrag utgick styrelsen från följande kostnadsberäkning beträffande engångskostnader:

1. Huvudbyggnad för Kiruna geofysiska observatorium	
Laboratorier	800 000
Bostäder	350 000
2. Yttre arbeten	50 000
3. Byggnad för jonosfärundersökningar	50 000
4. Planerings- och vägarbeten	50 000
5. Kabel för kraftledning	50 000
	<hr/>
	1 350 000
6. Utrustningskostnader	200 000
	<hr/>
	Summa engångskostnader kronor 1 550 000

Styrelsen meddelade, att — under förutsättning att statsmakterna stödde styrelsens förslag genom beslut av 1955 års riksdag — Kiruna stad och vetenskapsakademien hade beslutit att var för sig medverka bl. a. genom anvisande av ett belopp av 250 000 kronor till engångskostnaderna. Statsverkets engångskostnader för byggnaderna kunde därför reduceras till 850 000 kronor, vartill komme 200 000 kronor för utrustning.

Beträffande närmare uppgifter om Kiruna-observatoriet och den förevarande byggnadsfrågan torde få hänvisas till 1955 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 67—77.

Vid min anmälan av denna anslagsfråga uttalade jag bl. a. följande.

Jag har vid mitt övervägande av denna nya anslagsfråga funnit tillräckliga skäl för att tillstyrka, att staten bidrager till kostnaderna för en nybyggnad för geofysiska observatoriet i Kiruna. Mot den planering, som denna byggnad avses få, mot de beräknade byggnadskostnaderna för densamma och mot de beräknade kostnaderna för övriga utgifter av engångsnatur i samband med nybyggnaden synes erinringar icke kunna göras. Där emot har jag icke funnit mig kunna tillstyrka ett statligt engagemang av den storleksordning som i framställningen begärts. Jag förordar, att det statliga bidraget fastställs till 500 000 kronor, att anvisas som engångsanslag för nästa budgetår. Underhandlingar har förts om bidrag även från annat håll, och jag anser mig därför i nuvarande läge våga förutsätta, att byggnaden skall kunna färdigställas inom avsedd tid och på planerat sätt, därest staten garanterar ett bidrag med det av mig förordade beloppet.

Min förhoppning om bidrag även från annat håll har nu av vissa skäl tyvärr visat sig icke bliva infriad. Då det emellertid är mycket angeläget, att nybyggnaden för Kiruna geofysiska observatorium kommer till stånd redan under nästa budgetår — det främsta skälet härtill är värdet ur internationell synpunkt av att byggnaden blir färdig till det tredje geofysiska året 1957/58 — finner jag en höjning av statens bidrag nödvändig. Engångskostnaderna — utom kostnaderna för utrustning — uppskattades förra året till 1 350 000 kronor. Härtill har staten bidragit med 500 000 kronor samt vetenskapsakademien och Kiruna stad förklarat sig beredda att bidra med vardera 250 000 kronor. Det återstår således att täcka 350 000 kronor av byggnadskostnaderna. Jag föreslår, att statsmakterna beslutar höja sitt bidrag med detta belopp. Höjningen bör lämpligen ske i form av ett reservationsanslag på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vetenskapsakademien: Bidrag till uppförande av nybyggnad för Kiruna geofysiska observatorium* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

H. Allmänna läroverken m. m.

[2] 30. **Vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor.** Efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. 1952: 153) beslöt 1952 års riksdag, att vissa åtgärder skulle vidtagas för avhjälpande av lärarbristen vid de högre skolorna. De beslutade åtgärderna avsåg — jämte annat — att öka utbildningen av lärare vid universiteten, bland annat genom att öppna möjligheter för lärare utan vanlig akademisk utbildning (folkskollärare) att förskaffa sig begränsad sådan utbildning och därmed kompetens för undervisning i högre skolor. Vidare avsågs, att särskilda fortbildningskurser, förlagda till olika orter i landet, skulle anordnas i ämnena matematik, fysik, kemi, zoologi och botanik. Omfattningen av dessa kurser skulle närmast motsvara vad som fordras för godkänt betyg i filosofisk ämbetsexamen (1-betygskurser).

För den ökade lärarutbildningen anvisades under förutnämnda rubrik för budgetåret 1952/53 ett reservationsanslag av 750 000 kronor. Därefter har till samma ändamål och under samma rubrik anvisats för budgetåret 1953/54 likaledes 750 000 kronor, för budgetåret 1954/55 800 000 kronor, varav 50 000 kronor å tilläggsstat, och för innevarande budgetår 900 000 kronor. Dispositionen av anslagen har icke varit strängt bunden, utan det har ankommit på Kungl. Maj:t att inom den givna ramen fritt disponera anslagsmedlen för därmed avsedda ändamål.

Med anlitande av här avsedda anslag har från och med hösten 1952 en rad åtgärder vidtagits för avhjälpande av lärarbristen. Sålunda har akademiska fortbildningskurser anordnats för folkskollärare i främst ämnena matematik, fysik, kemi, botanik och zoologi med ändamål att bibringa kursdeltagarna kunskaper motsvarande fordringarna för godkänt betyg i filosofisk ämbetsexamen. Vidare har extra ett-betygskurser kommit till stånd i ett stort antal humanistiska ämnen. I både naturvetenskapliga och humanistiska ämnen har härjämte ordinarie ett- och tvåbetygskurser dubblerats. Den kursverksamhet, som bedrivits med stöd av ifrågavarande anslag, har enligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1952 stått under överinseende av universitetskanslern. Kanslern har hos Kungl. Maj:t föreslagit antalet kurser och deras förläggning samt till Kungl. Maj:t inkommit med beräkningar rörande kostnaderna för kursernas anordnande m. m.

Det anslag av 900 000 kronor, som för innevarande budgetår anvisats till vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor, är redan i

det närmaste helt disponerat genom beslut av Kungl. Maj:t. Sålunda har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 17 juni 1955 till anordnande under höstterminen 1955 av akademiska fortbildningskurser för folkskollärare samt för extra kursundervisning i övrigt vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg samt Stockholms högskola från ifrågavarande anslag anvisat respektive högst 128 150 kronor, 203 430 kronor, 118 200 kronor och 129 850 kronor eller sammanlagt högst 579 630 kronor. Kungl. Maj:t har vidare genom särskilda beslut den 10 juni och den 30 september 1955 medgivit, att till anordnande genom aktiebolaget Hermods korrespondensinstitut av kurser i engelska, tyska, matematik och kristendomskunskap under år 1955 bidrag må utgå från anslaget med respektive högst 44 000 kronor, 32 000 kronor, 30 000 kronor och 20 000 kronor eller med sammanlagt högst 126 000 kronor. Härutöver har till vissa för de olika lärosätena gemensamma ändamål (stipendier samt inspektors- och examinatorsarvoden m. m.) för budgetåret 1955/56 beräknats sammanlagt omkring 155 000 kronor. Såsom framgår av det föregående har för innevarande budgetår till olika åtgärder för avhjälpande av lärarbristen — i huvudsak kursverksamhet och annan undervisning under höstterminen 1955 — från här ifrågavarande anslag tagits i anspråk sammanlagt 860 630 kronor.

I en den 3 november 1955 gjord framställning har *kanslern* hemställt, att till vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor måtte å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas ett reservationsanslag av 600 000 kronor. Till stöd härför har *kanslern* anfört bland annat:

Vissa av de kurser, som startats höstterminen 1955 är av den karaktär att de ovillkorligen måste fortsättas under vårterminen 1956. Hit hör särskilt extra 2-betygskurserna i de matematisk-naturvetenskapliga ämnena. Vidare bör under höstterminen 1955 anordnade kurser i nordiska språk och litteraturhistoria respektive botanik och zoologi — på grund av att för lärarkompetens i modersmålet respektive biologi betyg fordras i båda dubbelämnena — under vårterminen 1956 efterföljas av kurser i båda dubbelämnena eller i det ämne, vari kurs icke givits under höstterminen 1955. På grund av den alltjämt svåra lärarbristen i ett flertal av ämnena inom realskolans ämneskrets och till följd av den stora tillströmningen av studerande till de under mitt överinseende stående lärosätena räknar jag med att akademiska fortbildningskurser för folkskollärare samt extra ettbetygskurser och extra kursundervisning i övrigt måste anordnas under vårterminen 1956 i minst samma utsträckning som under de senaste terminerna. Med ledning av de kostnader som varit förenade med ifrågavarande kursundervisning under höstterminen 1955 beräknar jag för vårterminen 1956 ett belopp av 600 000 kronor erforderligt för ändamålet. Härav beräknar jag för extra undervisning vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg samt Stockholms högskola respektive 150 000 kronor, 175 000 kronor, 150 000 kronor och 125 000 kronor.

Departementschefen. Såsom framgått av den lämnade redogörelsen har av det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 900 000 kronor till vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor hittills för anordnande av kursverksamhet och annan undervisning — huvudsakligen under höstterminen 1955 — disponerats drygt 860 000 kronor. Av anslaget kvarstår sålunda såsom odisponerat endast ett relativt ringa belopp. En del av de under höstterminen anordnade kurserna är av den natur, att de

måste efterföljas av vissa andra kurser under nästföljande vårtermin. Där-
est så ej sker, erhåller deltagarna i höstterminens kurser icke möjlighet att
under innevarande läsår förvärva lärarkompetens i vissa skolämnen, enär i
skolämnet i fråga ingår två kursämnen, vilka var för sig i regel kräver en
termins undervisning. På grund av den alltjämt svåra lärarbristen och den
stora tillströmningen av studerande till vederbörande lärosäten måste även
i övrigt kursverksamhet av här avsett slag anordnas i betydande utsträck-
ning under nästföljande vårtermin. En avsevärd förstärkning av det för
innevarande budgetår anvisade anslaget är därför enligt min mening nöd-
vändig. Den erforderliga anslagsförstärkningen har av kanslern beräknats
till 600 000 kronor. Sedan större överblick numera kunnat vinnas, anser jag
emellertid, att anslagsförstärkningen bör kunna begränsas till 450 000
kronor. Jag föreslår därför, att å tilläggsstat för innevarande budgetår an-
visas ett reservationsanslag av 450 000 kronor till vissa åtgärder för av-
hjälpande av lärarbristen vid högre skolor. Jag hemställer sålunda, att
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid
högre skolor* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret
1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Christina Steen-Sundberg

Bilaga 6

Egentliga statsutgifter**Nionde huvudtiteln**

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDEN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, och statsrådet Hjalmar Nilson anmäler härefter under jordbruksdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56, statsrådet Norup beträffande punkterna 1—4, 6 och 7 samt statsrådet Hjalmar Nilson beträffande punkten 5. Föredragandena anför därvid följande.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.

[1] Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Omkostnader. Under denna anslagsrubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 558 800 kronor.

Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut (skr. 23/9 1955) hemställer, att till täckande av förlust å rörelsen vid Alnarps mejeri för budgetåret 1954/55 måtte anvisas 222 736 kronor.

Institutsstyrelsen anför, att mejeriets bokslut för år 1954/55 utvisar ett underskott å 222 736 kronor, sedan institutets anslag på 30 000 kronor för täckande av eventuell förlust tagits i anspråk. Resultatanalysen för samma år visar ett underskott av 204 887 kronor. Det bokföringsmässiga underskottet för år 1954/55 minskas nämligen med ett belopp av 42 427 kronor, utgörande efterlikvid till leverantörerna utöver tidigare beräknad för under halvåret 1/1—30/6 1954 levererad mjölk. Det resultatmässiga underskottet för budgetåret 1953/54 ökar med motsvarande belopp och uppgår till 180 036 (137 609 + 42 427) kronor. Den övriga minskningen enligt resultatanaly-

sen av 1954/55 års underskott hänför sig i huvudsak till skillnader i lagerhållningen vid mejeriet. Ökningen av underskottet för budgetåret 1954/55 i förhållande till budgetåret 1953/54 beror enligt styrelsen helt på den ökade prisspänningen mellan konsumtionsmjölksmejerier och s. k. produktmejerier. Likvidpriset vid Lunds mejeri, som är ett konsumtionsmjölksmejeri, låg under år 1954 4—5 öre högre än vid flertalet produktmejerier, till vilken senare grupp Alnarps mejeri hör. Under bokföringsåret 1954/55 har driftresultatet vid Alnarps mejeri enligt styrelsen varit gott i jämförelse med andra mejerier med motsvarande driftsinriktning i fråga om såväl utvunnet mjölkpris som tekniska utbytetal och uppnådda kvalitetsresultat.

Lantbruksstyrelsen anför bl. a. att till täckande av den eventuella förlust å rörelsen vid Alnarps mejeri, som kan uppkomma på grund av att mejeriet användes för undervisningsändamål, i omkostnadsstaten för institutet bland övriga utgifter fr. o. m. budgetåret 1949/50 varit uppfört ett belopp av 30 000 kronor. För att tillförsäkra Alnarps mejeri tillgång till erforderlig mjölmängd övertog mejeriet vid årsskiftet 1948/49 mjölkleveranserna till Kävlinge mejeri. På grund av att Alnarpsmejeriet måste dels betala mjölken från Kävlinge med det konsumtionsmjölkpris, som mejeriet i Lund betalar till sina leverantörer, dels bekosta transporten av mjölken till Alnarp, har kostnaderna för den vid Alnarps mejeri invägd mjölken ökat högst väsentligt. Då det icke varit möjligt att genom smör- och ostförsäljning täcka dessa merkostnader, har rörelsen vid Alnarps mejeri gått med förlust.

Eftersom institutet icke förfogar över andra medel än de överskottsmedel, som uppkommit å driften vid Alnarps egendom och vilka enligt gällande bestämmelser skall inlevereras till statskontoret, torde enligt lantbruksstyrelsen medel böra anvisas för att täcka här berörda förluster. De överskottsmedel från Alnarps egendom, vilka icke inlevererats till statskontoret, uppgick den 1 juli 1955 till 690 515 kronor 56 öre. Medlen är emellertid bundna av dels berörda förlust å rörelsen vid Alnarps mejeri, dels balanserade förluster å rörelsen vid Alnarps trädgårdar.

Lantbruksstyrelsen erinrar om, att Kungl. Maj:t med anledning av den årligen återkommande förlusten å rörelsen vid dels Alnarps mejeri, dels Alnarps trädgårdar genom beslut den 30 juni 1955 tillkallat särskild sakkunnig för att verkställa utredning rörande vissa ekonomiska och organisatoriska förhållanden vid institutet. Under förutsättning att utredningen snart avslutas, bör resultatet av denna avvaktas, innan ytterligare medel anvisas för att täcka förlusterna vid såväl Alnarps mejeri som Alnarps trädgårdar.

Statskontoret erinrar om nyssnämnda utredning och förklarar, att ämbetsverket i avvaktan på resultatet av denna icke är berett tillstyrka att medel ställes till institutets förfogande för att täcka ifrågavarande förlust.

Departementschefen. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har jag den 30 juni 1955 tillkallat en sakkunnig för att verkställa utredning rörande vissa ekonomiska och organisatoriska förhållanden vid Alnarps lantbruks-, me-

jeri- och trädgårdsinstitut. Den 22 november 1955 har utredningsmannen inkommit med en promemoria med viss utredning rörande Alnarps mejeri. Enligt denna bör den samlade förlusten vid mejeriet per den 30 juni 1955 uppskattas till i runt tal 226 000 kronor. Utredningsmannen framhåller dock, att förlusten kan komma att öka med omkring 40 000 kronor, beroende på att den efterlikvid, som mejeriet har att utbetala för tiden den 1 januari—30 juni 1955, kan antagas komma att närma sig 3 öre i stället för i bokföringen upptagna 2 öre för kilogram. Utredningsmannen framlägger även ett flertal förslag till begränsning av de årliga förlusterna vid mejeriet. Promemorian i fråga är för närvarande föremål för remissförfarande. Oavsett vilka ställningstaganden som utredningsmannens förslag i sinom tid kan föranleda, synes ett täckande av redan uppkomna förluster vid mejeriet vara ofrånkomligt. Jag vill därför förorda, att medel skall ställas till institutets förfogande för att täcka hittills påvisad förlust å mejerirörelsen under budgetåret 1954/55, i runt tal 226 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att av det för budgetåret 1955/56 anvisade förslagsanslaget till Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Omkostnader må till täckande av viss förlust vid Alnarps mejeri tagas i anspråk ett belopp av högst 226 000 kronor.

[2] **Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader.** Å riksstaten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett förslagsanslag av 1 955 500 kronor.

Lantbruksakademien (skr. 25/8 1955) hemställer, att ett särskilt driftkostnadsbidrag å 54 215 kronor skall anvisas för verksamheten vid akademiens trädgårdsskola å Experimentalfältet under läsåret 1955/56. Akademien erinrar om att under läsåren 1953/54 och 1954/55 skolan åtnjöt ett dylikt bidrag å 45 000 kronor och att för läsåret 1955/56 enahanda bidrag upptagits i lantbruksstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1955/56. Utöver det särskilda driftkostnadsbidraget å 45 000 kronor erfordras emellertid enligt akademien för innevarande budgetår 9 200 kronor för att täcka dels vissa utgiftsökningar, dels inkomstbortfall, föranlett av speciella förhållanden vid skolan.

Akademien anför härom.

Vid jämförelse med den för läsåret 1954/55 gällande staten märkes en ökning, som ej täckes genom statsbidrag, av författningsenligt beräknade avlöningar och pensionsavgifter för rektor och ämneslärare med (1 280 + 27 =) 1 307 kronor. Vidare är för innevarande läsår de fastställda delposterna till kostnader för värme och lyse, undervisningsmaterial, annonser och trycksaker, skrivmaterial m. m. samt försäkringar numera otillräckliga och har av denna anledning i staten för läsåret 1955/56 upptagits med ett sammanlagt 5 800 kronor högre belopp än i gällande stat. Å andra sidan

beräknas, till följd av att en av skolan som elevhem disponerad byggnad, tillhörig akademien brunnit ned, hyran för skollokaler komma att minskas med 6 000 kronor.

Genom förlusten av förläggingsutrymme kan plats ej beredas för fulltalig kurs under kommande läsår. Härigenom minskar driftkostnadsbidraget till skolan med 5 621 kronor, vartill kommer en beräknad minskning av posten hyror för elevbostäder med 2 000 kronor.

Sammanräknas kostnadsökningar och inkomstminskningar, stiger det underskott, som nu kan beräknas uppstå i skolans stat för läsåret 1955/56 till $(1\ 307 + 5\ 800 - 6\ 000 + 5\ 621 + 2\ 000 =)$ 8 728 kronor. Läggas härtill det underskott å 487 kronor i innevarande läsårs stat, som ej täckes genom det särskilda driftkostnadsbidraget å 45 000 kronor, uppgår det beräknade underskottet 1955/56 till 9 215 kronor.

Styrelsen för Norrlands trädgårdsskola i Söråker (skr. 21/9 1955) hemställer, att ett särskilt driftkostnadsbidrag å 30 000 kronor skall i likhet med de två senaste åren anvisas för verksamheten vid skolan.

Lantbruksstyrelsen anför, att trädgårdsskolorna, i avbidan på resultatet av en pågående utredning, bör såsom hittills få fortsätta sin verksamhet under läsåret 1955/56. Då skolorna å Experimentalfältet och i Söråker emellertid icke kan bedriva sin verksamhet i nuvarande omfattning utan extra driftkostnadsbidrag, förordar lantbruksstyrelsen, att dessa jämväl för läsåret 1955/56 skall komma i åtnjutande av dylikt bidrag.

Beträffande trädgårdsskolan å Experimentalfältet framhåller lantbruksstyrelsen att, genom överförande till skolans ämneslärare av den undervisning i botanik, som hittills handhafs av timplärare, och genom inskränkning av vissa omkostnadsposter, det för läsåret 1955/56 beräknade underskottet å 9 200 kronor bör kunna nedbringas till 6 000 kronor. Lantbruksstyrelsen förordar sålunda, att till lantbruksakademiens trädgårdsskola å Experimentalfältet skall för läsåret 1955/56 utgå ett särskilt driftkostnadsbidrag med 51 000 kronor.

I fråga om trädgårdsskolan i Söråker tillstyrker lantbruksstyrelsen, att det särskilda driftkostnadsbidraget skall utgå med oförändrat belopp, 30 000 kronor, för läsåret 1955/56.

Departementschefen. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallade jag den 1 november 1954 utredningsmän för att verkställa översyn av verksamheten vid de statsunderstödda och statliga trädgårdsskolorna. I avbidan på resultatet av denna utredning bör de nuvarande trädgårdsskolorna fortsätta sin verksamhet. Särskilda driftkostnadsbidrag torde därför vara erforderliga jämväl under läsåret 1955/56 för såväl lantbruksakademiens trädgårdsskola som Norrlands trädgårdsskola i Söråker. Vid sådant förhållande är jag beredd tillstyrka, att dylika bidrag skall utgå till nämnda två skolor under angivna läsår. Jag kan emellertid icke förordna, att bidraget till akademiens trädgårdsskola skall uppräknas till högre belopp än för närmast föregående läsår. Bidragen bör sålunda även för läsåret 1955/56 utgå med 45 000 kronor till akademiens trädgårdsskola och med 30 000 kronor till trädgårdsskolan i Söråker. Jag föreslår, att riksdagens medgivande

skall inhämtas till att beloppen får bestridas ur det förslagsanslag, som för nu löpande budgetår anvisats till driftkostnader vid vissa lägre undervisningsanstalter.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva,

att av det för budgetåret 1955/56 anvisade förslagsanslaget till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader må till ytterligare understöd åt i det föregående angivna trädgårdsskolor för sagda budgetår tagas i anspråk ett belopp av sammanlagt högst 75 000 kronor.

G. Lantushållning i allmänhet

[3] 2. **Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader.** Å riksstaten för budgetåret 1955/56 är under förevarande anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 4 260 000 kronor.

Hushållningssällskapens förbund (skr. 30/9 1955) hemställer, att å tilläggsstat för innevarande budgetår skall anvisas minst 200 000 kronor för att täcka vissa omkostnadsökningar, som hushållningssällskapen under året fått vidkännas.

Förbundet anför, att det till hushållningssällskapen av statsmedel utgående omkostnadsanslaget i första hand är avsett att täcka sällskapens kostnader för kontorslokaler och vad därmed sammanhör samt för rese- och sammanträdeskostnader åt lantbruksombud, förvaltningsutskott, nämnder och befattningshavare ävensom att ge sällskapen vissa möjligheter att vidtaga lokalt betingade åtgärder inom verksamhetsområdet. På grund av att sällskapens statsbidragsavlönade personal är otillräcklig, har den del av anslaget, som en gång beräknats för sistnämnda ändamål, numera nästan helt måst tagas i anspråk till kostnaderna för anställande utom personalförteckningen av sådan kontors- och instruktörspersonal, som är nödvändig för den mera kontinuerliga verksamhetens upprätthållande. Förefintligheten av sådan personal är förutsedd genom att sällskapen har möjlighet att för ordnandet av dennas pensioneringsförhållanden vinna anslutning till statens pensionsanstalt. Eftersom omkostnadsanslagets användning sålunda i stort sett är bunden, uppstår betydande ekonomiska svårigheter för sällskapen, då sådana kostnadsökningar inträffar, som är av allmän natur och över vilkas tillkomst sällskapen icke råder.

Under år 1955 har sällskapen måst tillerkänna den icke-personalförtecknade personalen samma löneförbättringar, som kommit de statsbidragsavlönade befattningshavarna till del. Sällskapens löneutgifter (veterinäravdelningarna ej medräknade) kommer härigenom att för samma år stiga med cirka 162 000 kronor. Genom lönehöjningarna kommer även sällskapens pensionsavgifter för de icke-personalförtecknade befattningshavarna att

öka. Vidare innebär sjukförsäkringsreformen, att sällskapen har att erlægga såväl arbetsgivarbidrag till vederbörande försäkringsinrättning som kompen-
sationstillägg till de anställda såsom gottgörelse för dessas avgifter för försäkringen. Bidragen och avgifterna för år 1955 har för sällskapens del preliminärt beräknats till i runt tal 94 000 respektive 92 000 kronor eller sammanlagt omkring 186 000 kronor. För den på personalförteckning uppförda personalen, för vilken grupp kostnaden beräknats till 112 000 kronor, kommer bidragen och tilläggen att bestridas ur det av statsmedel utgående avlöningsanslaget. För de icke-personalförtecknade befattningshavarna, för vilka kostnaden uppgår till cirka 74 000 kronor, måste förevarande anslag anlitas. Nu angivna kostnader kompenseras delvis av minskade utgifter för sjukvård och lön under sjukdomstid. Hur stor denna kompensation blir, är det dock för närvarande icke möjligt att ange.

Slutligen har ett stort antal andra utgiftsposter, som avsetts skola täckas av omkostnadsanslaget, stigit. Någon närmare beräkning av utgiftsstegringen har ännu icke kunnat göras.

Lantbruksstyrelsen tillstyrker förbundets framställning.

Departementschefen. Med hänsyn till de ökade utgifter, som framför allt på grund av lönestegringar åsamkats hushållningssällskapen under förevarande anslag, finner jag mig böra biträda förbundets yrkande om en förstärkning av detta. Jag är dock icke beredd att tillstyrka större medelsanvisning än 150 000 kronor. Jag har därvid icke ansett mig kunna räkna med att kostnaderna för arbetsgivarbidrag skall täckas jämväl i vad de hänför sig till personal, som icke är uppförd å personalförteckning. Beloppet bör anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader*
å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[4] 11. **Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till Sveriges utsädesförening.** Å riksstaten för budgetåret 1955/56 är under förevarande anslagsrubrik uppfört ett anslag av 902 300 kronor.

Sveriges utsädesförening (skr. 7/6 och 18/7 1955) hemställer, att å tilläggsstat skall anvisas dels ett belopp av 52 364 kronor för att täcka kostnader under tiden den 1 januari 1955—30 juni 1956 för ökade timlöner åt föreningens kollektivavtalsanställda personal, dels ett belopp av 14 600 kronor för att täcka kostnaderna för föreningen åvilande arbetsgivarbidrag för allmän sjukförsäkring och moderskapshjälp under år 1955.

Beträffande kostnadsökningarna på grund av höjda timlöner framhåller föreningen, att den vid uppgörande i juli 1953 och juli 1954 av de budgetförslag, som låg till grund för föreningens framställningar om statsanslag för tiden den 1 juli 1954—30 juni 1955 respektive den 1 juli 1955—30 juni 1956, räknade med oförändrade timlöner under anslagsperioderna i fråga

om föreningens timavlönade arbetare. Enligt kollektivavtal den 27 april 1955 höjdes emellertid timlönerna med i medeltal 26,69 öre per timme. De kostnadsökningar, som härigenom åsamkas utsädesföreningen har för första halvåret 1955 beräknats till 16 498 kronor och för budgetåret 1955/56 till 35 866 kronor. Vid beräkningen av kostnadshöjningarna har hänsyn ej tagits till utgiftsökningen vid de verksamhetsgrenar, som bekostas av andra medel än statsmedel, nämligen den del av kontrollbyråns verksamhet, som gäller kontroll av Svenska utsädesaktiebolagets produkter, den del av kemiska och cereala laboratoriernas verksamhet, som rör analyser åt främmande uppdragsgivare samt den del av förädlingsverksamheten med nya kulturväxter, som bekostas av enskilda intressenter. Ej heller ingår utgiftsökningen på grund av ökade timlöner vid linlaboratoriet, för vars verksamhet särskilt statsanslag utgår, eller lönekostnaderna för personal, som syssetsättes med egentligt jordbruksarbete eller med arbete, bekostat genom speciella anslag.

Föreningen anför vidare, att den kostnadsram, som beräknats för budgetåren 1954/55 och 1955/56, icke lämnar rum för ökade utgifter genom lönehöjning. Föreningen vågar icke heller räkna med någon ökning av sina inkomster utöver de vid uppgörandet av staförslagen beräknade beloppen.

Beträffande utgiftsökningarna på grund av arbetsgivarbidragen erinrar föreningen om att den i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde om bidrag för att täcka dessa kostnader, dock utan att erhålla bifall till sin framställning. Föreningen upprepar nu denna hemställan och anför, att den förutom arbetsgivarbidraget har att betala kompensation till befattningshavarna för dem åvilande sjukförsäkringsavgifter men att å andra sidan föreningen räknar med någon minskning av utgående lönekostnader på grund av löneavdrag vid sjukdom, även om denna besparing till största delen får beräknas åtgå för avlöning av sjukvikarie. Någon exakt beräkning av ökningarna och besparingarna kan icke för dagen göras, men med antagande tills vidare, att besparingarna täcker utgifterna till kompensationsbidragen, inskränker sig föreningen för närvarande till att anhålla om anslag för att täcka kostnaderna för arbetsgivarbidraget. Dessa kostnader har beräknats till för huvudanstalten 9 320 kronor och för filialerna 5 290 kronor eller tillhoppa 14 610 kronor. Vid beräkningen har hänsyn icke tagits till kostnad för personal, som är sysselsatt vid verksamhetsgrenar, vilka icke bekostas av statsmedel, och icke heller till personalen vid föreningens linlaboratorium, för vars verksamhet särskilt statsbidrag utgår.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök tillstyrker föreningens framställningar.

Departementschefen. De angivna kostnadsökningarna, sammanlagt uppgående till (52 364 + 14 610 =) i runt tal 67 000 kronor har, såsom framgår av den lämnade redogörelsen, föranletts av dels att nytt kollektivavtal träffats för Sveriges utsädesförenings timavlönade arbetare, dels genomförandet av den allmänna sjukförsäkringen. Av löneökningen avser 16 498

kronor kostnadsökningar under sista hälften av budgetåret 1954/55 och 35 866 kronor sådana ökningar under budgetåret 1955/56. Liksom tidigare bör föreningen få dessa merkostnader täckta. Vad härefter angår utgiftsökningarna på grund av föreningen åvilande arbetsgivarbidrag i följd av sjukförsäkringens genomförande, synes föreningen böra få jämväl dessa täckta, i den mån de hänför sig till befattningshavare, uppförda å personalstat. Då föreningens beräkningar beträffande ifrågavarande kostnader torde avse endast dylika befattningshavare, synes det föreslagna beloppet kunna godtagas. Jag förordar sålunda, att statsbidraget till föreningen skall höjas med 67 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Bidrag till Sveriges utsädesförening* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 67 000 kronor.

I. Fiskeriväsendet

[5] 14. Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m. Å riksstaten för innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

Ostkustens ålfiskareförbund (skr. 25/9 1955) hemställer, att lättnader i bedömningsgrunden för rätt till bidrag och lån ur statens fiskredskapslånefond skall genomföras, att så stora belopp skall ställas till hushållningssällskapens i södra Kalmar och Blekinge län förfogande, att samtliga de fiskare, som genom stormen den 16 september 1955 drabbats av skador och som så önskar, kan erhålla lån ur fiskerilånefonden samt att fiskets utövare skall erhålla samma ekonomiska bistånd i form av bidrag eller stödlån, som kan komma att utgå till de jordbrukare och trädgårdsodlare, som vållats förluster på grund av 1955 års svåra torka.

Till stöd för sin hemställan anför förbundet bl. a., att fisket genom det svåra men lokalt begränsade oväder, som den 16 september 1955 drog fram över södra delen av Kalmar län, tillfogades mycket stora förluster. Fisket med rörliga redskap, strömmingsskötar och laxnät, hade ej börjat i större omfattning, varför skadorna på dessa blev obetydliga. De fasta fiskredskapen, såsom ålbottengarn, slogs ned och revs sönder på några timmar. Redskapen blev i en del fall obrukbara. Av beräknade cirka 250 nedslagna bottengarn torde högst en tredjedel hinna lagas och sättas ut under hösten. Förutom den ekonomiska förlust, som skadorna på redskapen innebär — medelvärdet för kustområdets bottengarn är cirka 5 000 kronor — kommer fiskarna att få vidkännas en fångstminskning med åtföljande inkomstbortfall. Förbundet framhåller vidare, att på grund av gällande provningsregler låne- och bidragsmöjligheten ur fiskredskapslånefonden är så begränsad, att endast ett ringa antal fiskare har möjlighet att få nytta av fonden. Då för två år sedan bottengarnfisket drabbades av en liknade katastrof, erhöll sålunda endast två fiskare av det femtiotal, som drabbats, bidrag och lån ur fonden. Fiskerilånen är enligt förbundet värdefulla, men

den fordrade säkerheten är svår att prestera för de sämst lottade fiskarna och den anvisade lånesumman är ofta för liten för att täcka ens det normala lånebehovet.

Förbundet framhåller slutligen, att jordbrukare och trädgårdsodlare vid olika tillfällen, då de drabbats av förluster genom storm, regn eller torka, erhållit stöd i olika former, under det att fiskets utövare icke åtnjutit någon dylik hjälp.

Kalmar läns södra hushållningssällskaps förvaltningsutskott (skr. 24/9 1955) anför, att sällskapet genom sin fiskerikonsulent företagit en undersökning av det genom stormen uppkomna läget för fisket och fiskarebefolkningen i södra Kalmar län.

Undersökningen har visat, att många fiskare i södra Kalmar län försatts i en svår ekonomisk situation genom stormskadorna den 16 september 1955 på redskap och båtar. Från flera håll bland fiskarna har man hos sällskapet efterhört möjligheterna att erhålla ekonomisk hjälp i någon form för nyanskaffning och reparation av redskap och båtar, för betalning av redskaps- och båtskulder, som förfaller till betalning inom den närmaste tiden, och för uppehälle i avbidan på att nya möjligheter till inkomster av fiske eller eljest kan ges. Utskottet anser det därför synnerligen angeläget, att åtgärder vidtages för att bispringa fiskarna i den uppkomna situationen. På grund härav tillstyrker utskottet, att en översyn av utlåningsreglerna rörande fiskredskapslånefonden verkställs, men förmodar, att en sådan översyn icke kan leda till resultat så snabbt, att den blir av betydelse i det aktuella läget.

Vidare tillstyrker utskottet ålfiskareförbundets framställning rörande medeltilldelningen ur fiskerilånefonden. Enligt fiskerikonsulentens uppskattning kan nämligen redskaps- och båtförlusterna till följd av stormen beräknas till omkring 300 000 kronor.

Slutligen framhåller sällskapet, att det icke kan finnas skäl att sätta ifrågavarande fiskare i ett sämre läge än de jordbrukare och trädgårdsodlare, som utsatts för torkskador å årets skörd; starka rättviseskäl talar för att stödlånesystemet bör göras gällande även för fiskarna. Enligt en av hushållningssällskapet i samverkan med förbundet gjord preliminär undersökning torde till följd av stormen cirka 30 fiskare behöva låna sammanlagt 150 000 å 200 000 kronor för betalning av skulder (i regel förfallande till betalning i oktober) och för uppehälle under tiden intill dess inkomster genom fiske på nytt kan erhållas.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök anför beträffande ålfiskareförbundets framställning i anledning av hjälpen åt jordbrukare och trädgårdsodlare på grund av skördeskador, att förbundet år 1953 gjorde en liknande framställning med anledning av stormskador, som inträffade vid månadsskiftet oktober—november sistnämnda år. Med anledning av denna framställning förklarade Kungl. Maj:t genom beslut den 15 oktober 1954, att densamma icke föranledde annan Kungl. Maj:ts åtgärd än att den skulle överlämnas till 1954 års fiskeritutredning för att tagas under övervägande av utredningen vid fullgörandet av dess uppdrag, varvid Kungl. Maj:t förutsatte, att fiskeritutredningen skulle samråda med utredningen rörande översyn av den med statligt stöd anordnade fiskredskapsförsäkringen. Därjämte hänvisade Kungl. Maj:t de fiskare, som ansåg sig äga fog därtill, att

till vederbörande länsstyrelse ingiva ansökningar om understöd enligt de direktiv, som angivits i propositionen 1935:77. Styrelsen erinrar även om att såväl Kungl. Maj:t som riksdagen upprepade gånger tidigare avslagit förslag och framställningar om extraordinärt stöd åt grupper av fiskare, som på grund av ogynnsam väderlek eller dylikt kommit i svårigheter, utöver det stöd som lämnas med anlitande av reservationsanslaget till Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m. ävensom statens fiskredskapslånefond. Styrelsen förutsätter därför, att Kungl. Maj:ts beslut den 15 oktober 1954 skall vara vägledande vid bedömningen av förbundets hemställan.

Beträffande framställningen rörande reservationsanslaget till Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap samt statens fiskredskapslånefond framhåller fiskeristyrelsen, att de direktiv för anslagets och fondens användning, vilka angivits i nyssnämnda proposition 1935:77, stadgar att ersättning må utgå till fiskare, som genom förlust av eller skada å fiskredskap råkat i nödställd belägenhet. Styrelsen vill fatta föreliggande framställning sålunda, att förbundet önskar, att villkoret för att ersättning skall utgå bör uppmjukas, så att det endast fordras, att ett visst behov av stöd skall föreligga utan att därför den ersättningssökandes belägenhet är så svår, att han kan sägas ha kommit i verkligt nödställd belägenhet. Härtill anmärker styrelsen, att det alltid möter svårigheter att i varje enskilt fall avgöra, hur uttrycket »nödställd belägenhet» skall tolkas. Den praxis har emellertid utbildats, att man varit något mera restriktiv vid tolkningen, då det gällt ersättning i form av understöd utan återbetalningsskyldighet, d. v. s. i fråga om medel, som utlämnats ur anslaget till Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m., än vid utlämnande av ersättningar i form av lån. En väsentlig orsak till att man, särskilt under de senare åren, måst vara förhållandevis restriktiv är emellertid enligt styrelsen, att endast begränsade medel har stått till förfogande. Behovet av en ändring utav direktiven för denna stödverksamhet synes därför vara mindre än en ökning av medeltilldelningen för densamma.

För närvarande finnes å ifrågavarande anslag en disponibel behållning av omkring 46 600 kronor, under det att behållningen å lånefonden är omkring 43 000 kronor. Enligt den utredning, som Kalmar läns södra hushållningssällskap låtit utföra, skulle i detta län vid stormen den 16 september 1955 fiskredskap ha skadats eller förstörts till ett värde av omkring 300 000 kronor. Enligt vad fiskeristyrelsen under hand inhämtat, torde motsvarande förluster i Blekinge län uppgå till ett värde av minst 100 000 kronor. Det synes enligt styrelsen icke vara osannolikt, att åtskilliga av de fiskare, som nu drabbats av redskapsförluster, därigenom kommit i sådan belägenhet, att de skäligen kan anses berättigade att erhålla ersättning för förlusterna enligt hittills tillämpade grunder. Detta kan emellertid ej ske, om icke mera medel ställes till förfogande. Ansökningar om ersättning för förlust av fiskredskap (laxgarn), förorsakade av den svåra stormen i södra Östersjön i april 1955, har även inkommit. Dessa ansökningar avser ett sammanlagt belopp av 45 000 å 50 000 kronor. Att för närvarande exakt

uppskatta medelsbehovet är enligt styrelsen icke möjligt, då härför erfordras en ingående undersökning av varje fiskares behov av stöd. Om förslagsvis ytterligare 100 000 kronor anvisas under reservationsanslaget till Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m. och 150 000 kronor tillföres fiskredskapslånefonden torde dock enligt styrelsen de mest trängande behoven av stöd åt nu ifrågavarande fiskare kunna tillfredsställas utan att stödbehoven i övrigt behöver åsidosättas.

Vad slutligen angår framställningen i vad den avser ökad möjlighet att erhålla lån ur fiskerilånefonden, erinrar fiskeristyrelsen om att för innevarande budgetår enligt riksdagens beslut sammanlagt 2 600 000 kronor må tagas i anspråk för utlämnande av dylika lån. Då de olika låneförmedlarna ej förrän i mitten av december månad varje år inkommer med sina ansökningar om medel för utlämnande av dylika lån, kan ej förrän någon tid efter nämnda tidpunkt bedömas, huruvida angivna belopp förslår till att i rimlig utsträckning täcka behovet av lån. Om så ej blir fallet finner styrelsen sig böra längre fram anhålla, att medel skall tillföras denna fond på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Fiskeristyrelsen hemställer sammanfattningsvis, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att på tilläggsstat för innevarande budgetår anvisa dels under reservationsanslaget till Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m. 100 000 kronor, dels till statens fiskredskapslånefond 150 000 kronor.

Föredraganden. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har den svåra stormen i september 1955 orsakat betydande förluster för ett stort antal fiskare, bland annat genom att en avsevärd mängd fiskredskap blivit förstörd. Det torde vara ett allmänt intresse att i största möjliga utsträckning mildra de sålunda uppkomna skadorna. De särskilda yrkandena i Ostkustens ålfiskareförbunds framställning avser olika åtgärder i sådant syfte.

Vad först angår frågan om stöd till de drabbade fiskarna av samma natur som det, vilket i olika sammanhang lämnats jordbrukare och trädgårdsodlare, vill jag liksom fiskeristyrelsen erinra om att en liknande, av förbundet år 1953 gjord framställning hänvisats till 1954 års fiskeriutredning för att tagas under överbägande av denna. Då resultatet av utredningens arbete bör avvaktas, innan ställning tages till ifrågavarande spörsmål, synes förbundets nuvarande framställning i denna del icke böra föranleda någon åtgärd.

Enligt min uppfattning bör man därför begagna de utvägar, som redan står till buds, för att hjälpa de fiskare, som enligt vad nyss sagts lidit skada. Därvid bör i första hand komma i fråga anslaget till Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m. ävensom statens fiskredskapslånefond. Att såsom ålfiskareförbundet hemställt mildra villkoren för erhållande av lån ur nämnda fond, synes icke vara lämpligt. Viktigare än en dylik åtgärd torde vara att öka medlen, så att tillräckligt stort belopp kommer att stå till förfogande. Därigenom torde även de av ålfiskareförbundet

eftersträvade lättnaderna i fråga om möjligheten för den enskilde fiskaren att erhålla hjälp i viss mån komma att uppnås. I enlighet med fiskeristyrelsens förslag synes medelsbehovet böra uppskattas till 100 000 kronor till bidrag och 150 000 kronor till lån. Dessa belopp synes böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Jag föreslår därför, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1955/56 skall anvisas dels ett reservationsanslag av 100 000 kronor till Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m., dels ock ett investeringsanslag av 150 000 kronor till statens fiskredskapslånefond. Till frågan om anvisande av sistnämnda anslag återkommer jag vid anmälan av under jordbruksdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1955/56.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

J. Skogsväsendet

[6] 25. Skogsvård m. m.: Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader. Å riksstaten för budgetåret 1955/56 har under förevarande anslagsrubrik anvisats ett reservationsanslag av 6 366 000 kronor.

Skogsstyrelsen (skr. 10/10 1955) hemställer, att ett belopp av 169 900 kronor skall anvisas å tilläggsstat för att täcka skogsvårdsstyrelsernas kostnader för arbetsgivarbidrag enligt lagen om allmän sjukförsäkring.

Skogsstyrelsen uppskattar kostnaderna för ifrågakvarande arbetsgivarbidrag för budgetåret 1955/56 till 109 700 kronor beträffande personal, avlönad från skogsvårdsstyrelsernas avlöningsanslag, och till 60 200 kronor i fråga om personal, avlönad av skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsmedel. Skogsstyrelsen anför vidare, att vid prövningen av medelsbehovet samt fastställandet av anslagstilldelning och stater för skogsvårdsstyrelserna innevarande budgetår hänsyn icke tagits till utgifterna för nämnda bidrag och att några medel till bestridande av kostnaderna därför ej anvisats över riksstaten. Då emellertid den extra utgiftsbelastning, som uppstår för skogsvårdsstyrelserna genom tillkomsten av sjukförsäkringen, icke kan bemästras utan att särskilt anslag erhålles, anser skogsstyrelsen det nödvändigt, att medel för ändamålet anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Statskontoret anför, att enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat skogsvårdsstyrelserna för år 1955 har debiterats provisoriska arbetsgivarbidrag jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om moderskaps-hjälp med sammanlagt 149 072 kronor 80 öre. Från Svenska lantbrukarnes olycksfallsförsäkringsbolag har sålunda erhållits sammanställning över de bidrag, som bolaget debiterat 18 skogsvårdsstyrelser. Uppgifter beträffande

övriga skogsvårdsstyrelser har inhämtats från riksförsäkringsanstalten och Östergötlands ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag Egid. Med hänsyn härtill föreslår statskontoret, att till Skogsvård m. m.: Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader skall å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1955/56 uppföras för täckande av sagda bidragskostnader ett anslag av 150 000 kronor. Den ökning av skogsvårdsstyrelsernas utgifter, vartill arbetsgivarbidragen givit upphov, bör framdeles enligt statskontoret beaktas såväl vid bestämmandet av de biträdesersättningar m. m., som skogsvårdsstyrelserna uppbär, som vid prissättningen å plantor och skogsfrö.

Departementschefen. Av skogsstyrelsens hemställan framgår, att av det äskade beloppet för skogsvårdsstyrelsernas arbetsgivarbidrag för budgetåret 1955/56 i anledning av den allmänna sjukförsäkringen 109 700 kronor hänför sig till å personalförteckning uppförd personal. Under återopande av vad jag denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av anslag till förevarande ändamål för nästa budgetår (IX ht p. 189), vill jag förorda, att skogsvårdsstyrelserna får denna kostnad täckt. Däremot kan jag icke biträda skogsstyrelsens förslag, att kostnaderna för arbetsgivarbidrag skall täckas jämväl i vad de hänför sig till personal, som icke är uppförd å personalförteckning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogsvård m. m.: Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 109 700 kronor.

N. Diverse

[7] 16. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Under återopande av vad jag denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av anslag till förevarande ändamål (IX ht p. 233) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Nils Grass

Egentliga statsutgifter

Tionde huvudtiteln

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, anmäler här efter under handelsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

F. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap m. m.

[1] 5. Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen. Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anført vid anmälan i statsverkspropositionen av frågan om anslag till förevarande ändamål (bil. 12, p. 101) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

H. Diverse

[2] 6. Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete. Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anført vid anmälan i statsverkspropositionen av frågan om anslag till förevarande ändamål (bil. 12, p. 107) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lennart Blom

Egentliga statsutgifter

Elfte huvudtiteln

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, anmäler här efter under inrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

B. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården

[1] Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Uppförande av ett personalbostadshus. Till Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Uppförande av ett personalbostadshus har riksdagen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 anvisat ett reservationsanslag av 25 100 kronor.

Genom beslut den 30 juni 1954 har Kungl. Maj:t medgivit, att anslaget finge disponeras jämväl under budgetåret 1954/55.

I skrivelse den 17 september 1955 har *byggnadsstyrelsen* anmält, att på grund av viss försening hela anslagsbehållningen från budgetåret 1953/54 icke kunnat förbrukas under budgetåret 1954/55, vid vars utgång återstått ett belopp av 4 519 kronor 99 öre. Då detta belopp erfordrades för slutlikvidering, borde styrelsen medgivas att utnyttja anslaget även under budgetåret 1955/56.

Departementschefen. Då anslagsbehållningen torde behöva disponeras även under budgetåret 1955/56, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att återstående medel av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 uppförda reservationsanslaget till

Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Uppförande av ett personalbostadshus må disponeras jämväl under budgetåret 1955/56.

C. Alkoholistvård m. m. (se bilaga 9)

E. Polisväsendet

[2] 10. Statens polisskola: Avlöningar.

I skrivelse den 10 november 1955 anför *styrelsen för statens polisskola* bl. a. följande. Vid statens polisskola inrättades fr. o. m. den 1 juli 1955 en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Å denna tjänst förordnade skolan en befattningshavare, som med hänsyn till tidigare stats-tjänst placerades i Ce 8: 11. Avlöning enligt löneklass 11 mot beräknat löneklass 8 medförde en merkostnad utom rörligt tillägg av 1 104 kronor.

På grund av medgivande av Kungl. Maj:t genom beslut den 22 april 1955 har skolan förordnat två dittillsvarande kontorsbiträden i Ce 8 att tills vidare vara kanslibiträden i Cg 11 samt nyanställt ett kontorsbiträde i Cg 8. Någon medelsanvisning härför har icke beräknats. Styrelsen hemställer, att icke-ordinarieposten för budgetåret 1955/56 måtte få överskridas med vissa angivna belopp.

Departementschefen. Med hänsyn till vad styrelsen framhållit och med hänvisning till vad jag anfört vid anmälan i årets statsverksproposition av polisskolans avlöningsanslag finner jag mig böra tillstyrka styrelsens förslag. På grund härav bör anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal för budgetåret 1955/56 förstärkas med i runt tal (1 100 + 7 300) 8 400 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att den i avlöningsstaten för statens polisskola upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1955/56 överskridas med högst 8 400 kronor.

H. Diverse

[3] 13. *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.* Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av kommittéanslaget (bil. 13, p. 223) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Ingvar Mellquist

Bilaga 9

Egentliga statsutgifter**Elfte huvudtiteln**

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Ericsson, anmäler härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56, såvitt angår under XI huvudtiteln uppförda anslag till alkoholistvård m. m., samt anför därvid följande.

C. Alkoholistvård m. m.

[1] 3. Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Vissa byggnadsarbeten. Anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 290 000 kronor, varav 260 000 kronor avses för uppförande av ett nytt familjebostadshus och 30 000 kronor för anläggande av en ny vattentäkt.

Byggnadsstyrelsen har (skr. 25/8 1955) anført, att vattentillgången i den vattentäkt, för vars anordnande medel anvisats för innevarande budgetår, inte kommer att täcka behovet vid en enligt den av styrelsen framlagda byggnadsplanen fullt utbyggd anstalt samt att vattenkvaliteten inte är helt tillfredsställande. Styrelsen framhåller, att behov föreligger av snara åtgärder för täckande av det mest aktuella vattenbehovet och att därjämte frågan om anstaltens framtida vattenförsörjning måste upptagas till prövning. En anslutning av anstalten till Stockholms stads vattenledningsnät är tänkbar men bör med hänsyn till de betydande kostnaderna inte komma ifråga, förrän möjligheterna att inom anstaltens grannskap erhålla tillfredsställande vattentäkter undersökts. Fördenskull bör ytterligare borringar företagas. Med hänsyn till angelägenheten av att genom dylika undersök-

ningar snarast erhålla kännedom om föreliggande möjligheter föreslås, att de till 40 000 kronor beräknade kostnaderna för ett nytt borrhål och därmed sammanhängande uppfordringsanordningar får förskotteras av det för innevarande budgetår anvisade byggnadsanslaget. Intill dess förutsättningarna för en kompletterande vattentäkt kunnat klarläggas, erfordras vissa åtgärder för att den ringa kapaciteten på tillgängliga vattentillgångar skall kunna bättre tillgodogöras. Nuvarande vattentäkter bör sålunda förbindas dels sinsemellan och dels med en befintlig vattenreservoar, där klosteringsanläggning och hydrofor bör installeras. Kostnaderna härför beräknas till 35 000 kronor. Styrelsen föreslår, att även detta belopp förskotteras av byggnadsanslaget.

Anstaltsstyrelsen har därefter (skr. 26/8 1955), under förutsättning av Kungl. Maj:ts bifall till den av byggnadsstyrelsen gjorda framställningen, hemställt om ett anslag av 75 000 kronor å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1955/56 för slutligt täckande av ifrågakvarande kostnader.

Departementschefen. Av vad byggnadsstyrelsen anfört framgår nödvändigheten av åtgärder till förbättrande av vattenförsörjningen vid Svartsjöanstalten. Enligt vad jag inhämtat var vattensituationen vid anstalten under början av hösten 1955 så prekär, att vattnet tidvis måste ransoneras och för hushållsbruk avsett vatten måste kokas. De av byggnadsstyrelsen föreslagna anordningar, varigenom tillgängliga vattentillgångar skulle bättre tillgodogöras, syntes med hänsyn till dessa upplysningar vara av sådan angelägenhetsgrad, att de borde genomföras utan dröjsmål. På mitt förslag har därför Kungl. Maj:t den 30 september 1955 bifallit byggnadsstyrelsens förslag i denna del. Täckning för det sålunda från byggnadsanslaget förskotterade beloppet, 35 000 kronor, bör i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag beredas genom motsvarande medelsanvisning å tilläggsstat för innevarande budgetår.

I likhet med byggnadsstyrelsen finner jag det angeläget, att möjligheterna att trygga anstaltens vattenförsörjning genom anordnande av ytterligare vattentäkt i anstaltens närhet undersökes samt att denna undersökning påbörjas redan under innevarande budgetår. Jag föreslår därför, att även det belopp å 40 000 kronor, vilket enligt byggnadsstyrelsens beräkningar erfordras för upptagande av ett nytt borrhål och för uppfordringsanordningar vid detta, anvisas å tilläggsstat.

Anstaltens byggnadsanslag skulle sålunda i enlighet med vad jag nu föreslagit behöva under innevarande budgetår förstärkas med (35 000 + 40 000) 75 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes; Vissa byggnadsarbeten å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.*

[2] **Ersättning för driftförluster vid erkända vårdanstalten för alkoholmissbrukare Dagöholm.** Med skrivelse den 25 juli 1955 har *socialstyrelsen* överlämnat en av styrelsen för Godtemplarordens erkända vårdanstalt för alkoholmissbrukare Dagöholm gjord framställning om statsbidrag till täckande av uppkomna driftunderskott vid anstalten. Socialstyrelsen har därvid anfört i huvudsak följande.

Dagöholmsanstalten började sin verksamhet år 1939. Under åren 1939—1950 redovisade anstalten nettounderskott å driften med tillhoppa 43 682 kronor. För täckande av dessa driftförluster har anstalten under åren 1947 och 1953 erhållit särskilda statsbidrag med tillhoppa 43 600 kronor. Åren 1951—1954 uppvisade anstalten nettodriftunderskott å resp. 488, 9 526, 25 118 och 41 631 kronor. Den sammanlagda balanserade driftförlusten sedan anstaltens tillkomst utgjorde den 31 december 1954 (120 445—43 600) 76 845 kronor.

Huvudmannen för anstalten, Godtemplarorden, har icke haft möjlighet att i nämnvärd utsträckning tillskjuta kapital till anstalten. Då denna är inrymd på en kronoegendom, har medel ej heller kunnat lösgöras genom belåning av fastigheten. Till följd härav har åtskilliga oundgängliga investeringsbehov måst täckas med driftmedel. Detta har i sin tur föranlett en avsevärd försämring av anstaltens möjlighet att fullgöra löpande utbetalningar inom rimlig tid. Anstaltens skulder till diverse leverantörer utgjorde vid utgången av år 1954 131 056 kronor. Under första halvåret 1955 har anstaltens likviditet ytterligare försämrats, och driftunderskottet för året får med hänsyn till den numera rätt säkra skördeprognosen beräknas till omkring 55 000 kronor.

Ett nedläggande av Dagöholmsanstalten skulle innebära en ytterligare skärpning av den redan nu svåra platsbristen inom alkoholistvården och reducerade möjligheter till önskvärd differentiering av klientelet. Anstalten kan därför under inga omständigheter undvaras inom alkoholistvården.

På grund av anstaltens prekära läge är det önskvärt, att ersättning för nu aktuella driftförluster utgår under budgetåret 1955/56, ifråga om förlusterna för tiden till och med år 1954 helst redan före utgången av år 1955. I likhet med vad som skedde, när ersättning tidigare under år 1955 tillerkändes Kalboanstalten, synes ersättningen till Dagöholmsanstalten efter riksdagens medgivande kunna utgå från förslagsanslaget Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m.

I enlighet med det anförda tillstyrker socialstyrelsen, att Dagöholmsanstalten tillerkännes ersättning av statsmedel för anstaltens driftförluster t. o. m. år 1954 med 76 845 kronor samt med den vid utgången av år 1955 styrkta verkliga driftförlusten under detta år, dock högst 55 000 kronor, eller tillhoppa högst 131 845 kronor.

Statskontoret vill i betraktande av vad socialstyrelsen anfört inte motsätta sig, att särskilt bidrag av statsmedel anvisas för täckande av anstaltens driftförluster under åren 1951—1954 med 76 845 kronor. Bidraget bör

emellertid lämnas i form av ett räntefritt lån, att återbetalas för den händelse huvudmannen skulle upphöra med sin vid anstalten bedrivna verksamhet. Beslut om täckande av 1955 års driftunderskott bör efter särskild prövning fattas först sedan bokslutet för detta år blivit färdigställt.

Med hänsyn till de ständigt ökade kostnaderna för verksamheten anser statskontoret det angeläget, att statsverket — som enligt numera tillämpad praxis beviljar extra bidrag till täckande av driftunderskotten — får tillfälle att i en eller annan form på förhand ta ställning till förekommande utgiftsökningar. Som villkor för erhållande av statsbidrag utöver det författningsenligt utgående bör uppställas, att anstaltens inkomst- och utgiftsstat skall fastställas av Kungl. Maj:t eller av den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer och att det därvid föreskrives, att anstalten följer de direktiv beträffande förvaltning och räkenskaper, som kan komma att lämnas av Kungl. Maj:t. Enahanda villkor — som i sak överensstämmer med vad som numera gäller beträffande vanförestalterna — bör gälla även för övriga alkoholistvårdanstalter, som önskar komma i åtnjutande av extra statsbidrag för täckande av driftunderskott.

Socialstyrelsen, som yttrat sig med anledning av vad statskontoret anfört, biträder icke statskontorets uppfattning, att det särskilda bidraget bör lämnas i form av ett räntefritt lån. Denna ståndpunkt avvisades av statsmakterna då beslut fattades om statsbidrag till de statsunderstödda alkoholistanstalterna för driftförluster under åren 1939—1950 (jfr prop. 1953: 95).

Statskontorets uppfattning att beslut om täckande av anstaltens driftunderskott under år 1955 bör fattas först sedan bokslutet för detta år föreligger delar socialstyrelsen såtillvida att styrelsen anser, att Kungl. Maj:t bör äga att sedan anstalten redovisat det ekonomiska resultatet av sin verksamhet under nämnda år besluta om ersättning. Erforderlig framställning till riksdagen om bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela sådant beslut bör däremot icke anstå till dess bokslutet föreligger.

Beträffande frågan om tillfälle för statsverket att på förhand taga ställning till förekommande utgiftsökningar anför socialstyrelsen bl. a.:

Statsunderstödd alkoholistanstalt överlämnar vid ingivandet av ansökningsom driftbidrag räkenskapssammandrag för föregående kalenderår jämte förslag till inkomst- och utgiftsstat för det därpå följande kalenderåret eller det budgetår, som ansökningen avser. Dessa stater granskas inom socialstyrelsen och justeras, när anledning därtill förekommer, samt överlämnas därefter till Kungl. Maj:t med socialstyrelsens förslag rörande driftbidrag till varje särskild anstalt. Även om inkomst- och utgiftsstaterna icke formellt fastställas av Kungl. Maj:t eller socialstyrelsen, bestämmas dock driftbidragsbeloppen med hänsyn till sålunda av Kungl. Maj:t och styrelsen företagna justeringar. Det låter sig emellertid icke göra att helt binda anstalterna vid de upprättade staterna. Utgiftsstegringar kan uppkomma, som icke låter sig beräkna ett år i förväg, såsom för löneökningar i samband med allmänna lönerörelser, och dessutom är anstalterna beroende av driftinkomster, exempelvis av jordbruk, som kan bli större eller mindre än som förutsetts.

Enligt gällande kungörelse om statsbidrag till driftkostnader vid vård-

anstalter för alkoholmissbrukare m. m. åligger det anstalt att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter ifråga om bokföringen, vilka riksräkenskapsverket efter samråd med socialstyrelsen må finna skäligt meddela. Föreskrift härutöver synes icke erforderlig, helst som Kungl. Maj:t alltid utser en eller flera, stundom samtliga ledamöter av erkänd anstalts styrelse, varjämte minst en revisor för granskning av sådan anstalts räkenskaper utses av socialstyrelsen.

Departementschefen. Utgifterna vid Dagöholmsanstalten har under de senaste åren betydligt överstigit inkomsterna. Anstalten har därigenom försatts i ett sådant ekonomiskt läge, att dess fortsatta verksamhet torde äventyras om den icke erhåller ersättning av statsmedel för de uppkomna förlusterna. På grund härav anser jag mig böra förorda, att anstalten nu tillerkännes sådan ersättning, vilken i likhet med tidigare beviljade ersättningar för driftförluster vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare bör utgå i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet. Jag föreslår, att bidrag får utgå dels med 76 845 kronor för förlusterna under åren 1951—1954 och dels med ett belopp, motsvarande det framdeles styrkta driftunderskottet för år 1955, dock högst 55 000 kronor. Bidragen bör få utbetalas från det för innevarande budgetår anvisade förslagsanslaget till Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m.

Med anledning av vad statskontoret föreslagit angående fastställande av inkomst- och utgiftsstaten för vårdanstalterna får jag erinra om vad jag denna dag vid behandlingen av frågan om anslag för nästa budgetår till Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. (V ht p. 55) anfört beträffande Dagöholmsanstalten. Jag har därvid uttalat, att jag finner det lämpligt att socialstyrelsen låter verkställa närmare utredning rörande orsakerna till de höga driftkostnaderna vid anstalten och möjligheterna att i fortsättningen nedbringa desamma. Jag vill även framhålla, att anstalternas driftbidrag höjts fr. o. m. den 1 oktober 1955. Enligt min mening bör man avvakta såväl resultatet av denna utredning som erfarenhet i fråga om behovet av bidrag till täckande av driftunderskott inom anstaltssystemet i dess helhet efter bidragshöjningen, innan statskontorets förevarande förslag tages upp till närmare prövning, särskilt som fastställande av dylika stater medför ett tyngande administrativt arbete. Jag anser mig sålunda f. n. inte kunna tillstyrka statskontorets ifrågavarande förslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att från det för budgetåret 1955/56 anvisade förslagsanslaget till Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m. må för täckande av driftförluster under åren 1951—1955 vid erkända vårdanstalten för alkoholmissbrukare Dagöholm beviljas statsbidrag med högst 131 845 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Alf Björnelid

Kapitalinvesteringar

Försvarsdepartementet

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Torsten Nilsson, anmäler härefter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetår 1955/56.

IV. Försvarets fonder

A. Försvarets fastighetsfond

Flygvapnets delfond

[1] 21 a. **Reparation av brandskadad byggnad.** Sedan fortifikationsförvaltningen i skrivelse den 14 juli 1955 — med förmälan att underofficersmässen vid Kalmar flygflottilj skadats vid eldsvåda den 22 april samma år — hemställt att Kungl. Maj:t måtte ställa 100 000 kronor till ämbetsverkets förfogande för reparation av byggnaden, har Kungl. Maj:t genom beslut den 12 augusti 1955 anbefallt statskontoret att från det för budgetåret 1955/56 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter till fortifikationsförvaltningen för ifrågavarande ändamål utbetala ett belopp av 100 000 kronor.

Då kostnaderna slutligt bör täckas av medel från för ändamålet särskilt anvisat anslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Reparation av brandskadad byggnad* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

V. Statens utlåningsfonder

[2] **2. Värnpliktslånefonden.** Värnpliktslånefonden inrättades enligt beslut av 1945 års riksdag (skr. nr 285) för utgivande av värnpliktslån till värnplikligt befäl ävensom till visst avgående fast anställt manskap. Med stöd av riksdagens bemyndigande meddelade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 29 juni 1945 (nr 494) bestämmelser angående lån från värnpliktslånefonden. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1947:143 medgav riksdagen att lån från värnpliktslånefonden skulle få utgå även till under fredsmässig militärtjänstgöring skadade och bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser härom. Sådana bestämmelser har meddelats genom kungörelse den 20 juni 1947 (nr 258) angående ändring i vissa delar av kungörelsen den 29 juni 1945 (nr 494) angående lån från värnpliktslånefonden. För fondens verksamhet har för budgetåren 1945/53 och 1954/56 anvisats sammanlagt 2 800 000 kronor, varav 100 000 kronor för budgetåret 1955/56.

Försvarets socialbyrå har i skrivelse den 17 september 1955 hemställt att till värnpliktslånefonden måtte på tilläggsstat för budgetåret 1955/56 anvisas ett investeringsanslag av 200 000 kronor. Till stöd härför har socialbyrån anfört i huvudsak följande.

Enligt socialbyråns egna sammanställningar över handläggningen av ärenden rörande lån från värnpliktslånefonden har intill den 1 juli 1955 lån beviljats med sammanlagt 4 404 780 kronor. Då för samma tid anvisats sammanlagt 2 700 000 kronor för fondens verksamhet har alltså utöver det i fonden investerade kapitalet utlånats 1 704 780 kronor, vilket belopp i sin helhet borde ha täckts av medel, som i form av återbetalningar på tidigare beviljade lån inflyter till fonden. Den 30 juni 1955 förelåg emellertid ett underskott i värnpliktslånefonden om i runt tal 200 000 kronor. Underskottet synes närmast bero på en ökad utlåning under budgetåret 1954/55. Sålunda uppgick det utlånade beloppet under sistnämnda budgetår till 640 400 kronor mot 558 800 närmast föregående budgetår. För budgetåret 1955/56 räknar socialbyrån med att till värnpliktslånefonden i form av amorteringar på redan beviljade lån kommer att inflyta omkring 450 000 kronor. Med den kapitalinvestering av 100 000 kronor, varom 1955 års riksdag fattat beslut, kommer för innevarande budgetår således att finnas disponibelt ett belopp av 550 000 kronor. Socialbyrån anser det icke osannolikt att dessa medel kommer att visa sig tillräckliga för nämnda budgetår. Det för budgetåret 1954/55 uppkomna underskottet, 200 000 kronor, kvarstår emellertid och bör enligt socialbyrån täckas genom kapitalinvestering på tilläggsstat för budgetåret 1955/56.

Departementschefen. Jag föreslår, under hänvisning till socialbyråns framställning, att 200 000 kronor anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår såsom kapitalinvestering i värnpliktslånefonden. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Värnpliktslånefonden* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

A. Broberg

Kapitalinvesteringar

Socialdepartementet

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Ericsson, anmäler härefter under socialdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

V. Statens utlåningsfonder

[1] 3. Lånefonden för bostadsbyggande. Riksdagen har medgivit, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, under budgetåret 1955/56 må meddelas intill ett belopp av 650 000 000 kronor (prop. 1955: 1, bil. 26; statsutsk. utl. 1955: 150; rskr. 1955: 328). Ifrågavarande belopp har beräknats under antagande av att ett belopp av 50 000 000 kronor erfordras för minskning av befintlig ärendesbalans. Vid anmälan tidigare denna dag av frågan om ram för den preliminära långivningen och anslag till lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1956/57 har jag redogjort för en förnyad beräkning av långivningen under innevarande budgetår.

Enligt denna beräkning kan antagas att under budgetåret 1955/56 kommer att igångsättas ca 55 000 lägenheter. På grundval härav och med ledning av nu tillgängliga uppgifter om lånebeloppens storlek per lägenhet uppskattas den preliminära långivningen under budgetåret till 640 000 000 kronor, varav 290 000 000 kronor för tertiärlån och 350 000 000 kronor för egnahemslån och förbättringslån. Till följd härav synes låneramen böra utökas med 40 000 000 kronor. För avveckling av förefintlig balans av låneärenden beräknas vidare, att det erfordras ett belopp av 130 000 000 kronor, vilket med 80 000 000 kronor överstiger tidigare gjord uppskattning.

I anledning av vad sålunda anförts föreslår jag, att under innevarande budgetår preliminära beslut om tertiärlån, egnahemslån och förbättringslån skall kunna meddelas med ytterligare (40 000 000 + 80 000 000) 120 000 000 kronor. Preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, bör alltså under budgetåret 1955/56 kunna meddelas intill ett belopp av (650 000 000 + 120 000 000) 770 000 000 kronor.

På grund av en icke förutsedd ökning av färdigställandet av lägenheter 1954 samt en under hösten 1955 omfattande förskottsgivning beräknas medelsbehovet under innevarande budgetår bli betydligt större än som ursprungligen antogs. Vid anmälan av frågan om anslag till lånefonden för bostadsbyggande för nästa budgetår har jag uppskattat det ytterligare medelsbehov, som föreligger under innevarande budgetår, till 250 000 000 kronor. Av detta ökade medelsbehov föranledes 110 000 000 kronor av att utanordningen av tertiärlån kan beräknas komma att omfatta företag med ca 50 000 lägenheter i stället för ursprungligen beräknade 40 000 lägenheter och av att en viss ökning av det genomsnittliga lånebeloppet per lägenhet har ägt rum. Återstående 140 000 000 kronor betingas av förskottsgivningens stora omfattning, vilken i första hand beror på den under senare tid rådande knappheten på byggnadskreditiv. Angivna belopp bör anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) medgiva, att under budgetåret 1955/56 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 770 000 000 kronor;
- b) till *Lånefonden för bostadsbyggande* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 000 kronor.

VI. Fonden för låneunderstöd

[2] 1. **Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet.** Riksdagen har medgivit, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, under budgetåret 1955/56 må meddelas intill ett belopp av 140 000 000 kronor. Under nästföregående punkt har jag förordat, att den av riksdagen för innevarande budgetår fastställda ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, skall ökas från 650 000 000 kronor till 770 000 000 kronor. Härvid har jag förutsatt, att avveckling av befintlig balans av låneärenden bör ske intill ett belopp av 120 000 000 kronor. Häremot svarar ett belopp av 25 000 000 kronor i tillägglån. Jag föreslår därför, att preliminära beslut om tillägglån under budgetåret 1955/56 skall kunna meddelas

med ytterligare 25 000 000 kronor, d. v. s. intill ett belopp av (140 000 000 + 25 000 000) 165 000 000 kronor.

Vid anmälan av frågan om anslag till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet för nästa budgetår har jag erinrat om att utbetalningarna av lån till flerfamiljshus under innevarande budgetår kan beräknas få större omfattning än som ursprungligen har antagits. Jag har därvid uppskattat det ytterligare behov av anslag till tilläggs lån under budgetåret 1955/56, som föranledes av nämnda förhållande, till 53 000 000 kronor. Angivna belopp bör anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1955/56 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 165 000 000 kronor;

b) till *Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 53 000 000 kronor.

[3] 4. **Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler.** För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 25/11 1955) anfört, att undersökningar under hösten 1955 givit vid handen, att det på vissa orter i riket kan beräknas uppkomma arbetslöshet för byggnadsarbetare under instundande vinter, om icke ytterligare husbyggnadsarbeten i god tid sättes i gång, samt att andra lämpliga projekt än samlingslokaler icke finnes på dessa orter. Huvudmännen där är beredda att påbörja arbetena och bedriva dem under vintern, under förutsättning att statliga lån i vanlig ordning beviljas. Med hänsyn till angelägenheten av att så långt möjligt bereda jämn sysselsättning under vintern bör arbetena med här avsedda samlingslokaler då komma till utförande. Enligt vad statens nämnd för samlingslokaler upplyst kan emellertid lån till ifrågavarande samlingslokaler icke rymmas inom ramen för tillgängligt anslag för budgetåret. För dessa lokaler erfordras ett sammanlagt lånebelopp av 2 973 000 eller avrundat 3 000 000 kronor. Efter samråd med statens nämnd för samlingslokaler föreslår styrelsen, att anslag med detta belopp anvisas på tilläggsstat.

Departementschefen. Under de båda senast förflutna budgetåren har av sysselsättningspolitiska skäl anvisats anslag å tilläggsstat till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler. Av de skäl arbetsmarknadsstyrelsen återopat förordar jag, att motsvarande anordning vidtages för innevarande budgetår. Mot det av styrelsen föreslagna beloppet 3 000 000 kronor synes intet vara att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Kungl. Maj:ts proposition nr 2 år 1956

att till *Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Alf Björnelid

Kapitalinvesteringar

Kommunikationsdepartementet

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÅNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler härefter under kommunikationsdepartementet hörande ärende angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

I. Statens affärsverksfonder

D. Statens vattenfallsverks fond

[1] Bemyndigande att för visst ändamål anlita anslaget Kraftstation vid Lasele. Under åberopande av vad jag förut denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av kapitalinvesteringarna under statens vattenfallsverks fond (bil. 27, p. 5) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t medgiva vattenfallsstyrelsen att av det för budgetåret 1955/56 anvisade anslaget till Kraftstation vid Lasele använda högst 3 500 000 kronor för förberedelsearbeten vid Långbjörns kraftstation.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
W. Hammargren

Kapitalinvesteringar

Ecklesiastikdepartementet

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUF, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond

16. Vissa byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala. Under denna rubrik anvisades för budgetåret 1954/55 ett investeringsanslag av 330 000 kronor. Av anslaget avsågs 230 000 kronor till ombyggnad av den för hygienisk-bakteriologiska och patologiska institutionerna gemensamma byggnaden och återstoden, 100 000 kronor, till ombyggnad av medicinsk-kemiska institutionens byggnad för inredande av ett mikroanalyslaboratorium.

I en den 29 augusti 1955 gjord framställning har byggnadsstyrelsen hemställt om anvisande av 60 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår för färdigställande av ombyggnaden av den för hygienisk-bakteriologiska och patologiska institutionerna gemensamma byggnaden.

Av framställningen och en därtill hörande promemoria inhämtas huvudsakligen följande.

Det förslag till ombyggnad av den för hygienisk-bakteriologiska och patologiska institutionerna gemensamma byggnaden, som upprättades av byggnadsstyrelsen hösten 1949, kostnadsberäknades då av styrelsen till 165 000 kronor. På grund av prisstegringar uppräknade byggnadsstyrelsen i skrivelse till universitetskanslern den 7 november 1952 detta belopp till 230 000 kronor. Då universitetet i sina anslagsäskarden för budgetåret 1954/55 hem-

ställdes om anslag till ifrågavarande ombyggnad, åberopades byggnadsstyrelsens sistnämnda kostnadsberäkning. Sedan byggnadsstyrelsen i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 30 april 1954 i samråd med vederbörande institutionsföreståndare upprättat definitivt ritningsförslag, dagtecknat februari 1955, har det visat sig att kostnaderna för dess genomförande — utan att förslaget omfattning i fråga om lokalernas storlek och huvudsakliga användning utvidgats eller nämnvärt ändrats — skulle uppgå till 290 000 kronor på sätt framgår av följande kostnadsberäkning:

Byggnadsarbeten	115 000
Värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar exkl. kyl-, steriliserings- och befruktningsanläggningar	93 000
Elektriska installationer	37 000
Ändring av befintlig hiss	8 000
Ritningar, administration och oförutsett	37 000
	<hr/>
	290 000
 Anslagna medel	 230 000
Brist	Kronor 60 000

En detaljerad utredning visar, att kostnadsökningen helt betingas av de sedan 1952 ökade kraven på de sanitets- och ventilationstekniska anläggningarna. Sedan förevarande förslag till ombyggnad utarbetats, har nämligen virusforskningen undergått en mycket snabb utveckling, bland annat, genom att man lärt sig använda vävnadsodlingstekniken vid arbeten med virus. Denna teknik ställer starkt ökade krav framförallt på ventilationen därigenom, att arbetet måste försiggå i steriliserad luft, för att vävnadskulturen inte skall förorenas av bakterier i luften. Arbetet kräver hela tiden brinnande gaslåga. Tidigare försök har visat att temperaturen i arbetslokalen snabbt stiger över kroppstemperatur, om lokalen inte har tillräckligt snabb luftväxling. Detta har medfört en minskad uppmärksamhet hos den arbetande personalen, som smittats med virus, med vilken man arbetat. Vanligen är det fråga om arbete med mycket farliga sjukdomsalstrare, såsom polio, smittsam hjärnhinneinflammation, gulsot, influensa m. m. Fem fall av smittsam hjärnhinneinflammation och ett fall av polio har redan inträffat i lokaler, som saknat speciell ventilation. Den nu omplanerade avdelningen kommer huvudsakligen att arbeta med poliovirus, varför det synes ofrånkomligt att inrätta ett ventilationssystem, som fyller de krav man måste ställa för att personalen skall vara skyddad och för att ett fullgott arbetsresultat skall vara möjligt att uppnå. Då en stor del av arbetet med det nu aktuella poliovaccinet avses att läggas vid den här planerade virusavdelningen, synes det angeläget att igångsättandet av byggnadsarbetet i onödan inte uppskjutes. Med hänsyn till ombyggnadsarbetenas fortskridande bör erforderliga medel anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1955/56.

Departementschefen. Under hänvisning till vad byggnadsstyrelsen anför tillstyrker jag, att i enlighet med styrelsens förslag 60 000 kronor anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår för täckande av de beräknade merkostnaderna för ombyggnaden av den för hygienisk-bakteriologiska och patologiska institutionerna gemensamma byggnaden. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 60 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Christina Steen-Sundberg

Kapitalinvesteringar

Jordbruksdepartementet

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDEÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, och statsrådet Hjalmar Nilson anmäler härefter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56, statsrådet Hjalmar Nilson beträffande punkt 1 och statsrådet Norup beträffande punkt 2. Föredragandena anför därvid följande.

V. Statens utlåningsfonder

[1] 10 a. Statens fiskredskapslånefond. Vid 1938 års riksdag (IX ht s. 322; JoU 65; rskr. 236) beslöts inrättandet av en statlig utlåningsfond, benämnd statens fiskredskapslånefond. Från fonden må lån utlämnas till fiskare vid förlust av eller skada å fiskredskap. Vid utgången av budgetåret 1954/55 förelåg å fonden ett outnyttjat belopp av 45 000 kronor.

Föredraganden. Under åberopande av vad jag i det föregående anfört vid anmälan av under jordbruksdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56, punkten 5, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens fiskredskapslånefond* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

[2] 10 b. **Lånefonden för insamling av skogsfrö.** Vid 1949 års riksdag (prop. 1949: 2; rskr. 21) beslöts inrättandet av en statlig lånefond, benämnd lånefonden för insamling av skogsfrö. Såsom kapital för fonden har å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisats ett investeringsanslag av 500 000 kronor och å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Vid utgången av budgetåret 1954/55 förelåg å fonden ett outnyttjat belopp av 50 000 kronor.

Skogsstyrelsen (skr. 10/10 1955) hemställer, att till fonden under innevarande budgetår skall anvisas ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Styrelsen anför härvid, att utlåningen från fonden per den 1 juli 1955 uppgick till 538 000 kronor, varför behållningen samma dag utgjorde 62 000 kronor. Då genom amortering under budgetåret 1955/56 kan beräknas inflyta i runt tal 194 000 kronor, torde det totala disponibla beloppet för utlåning detta budgetår uppgå till 256 000 kronor. Styrelsen anför vidare.

Under föregående vinter rådde enastående god tillgång på grankott. Skogsvårdsstyrelserna bereddes då möjlighet att genom lån från frölånefonden insamla betydande mängder granfrö. Den nuvarande ringa behållningen å fonden förklaras till stor del av detta förhållande. Under vintern 1955/56 beräknas tillgången på mogen tallkott bli ovanligt riklig. Då goda kottår i allmänhet återkommer endast med åtskilliga års mellanrum, bör skogsvårdsstyrelserna få utnyttja möjligheterna att under innevarande vinter tillgodose sitt behov av tallfrö för ett flertal år framåt. En fröinsamling av denna storleksordning kan emellertid icke finansieras, med mindre skogsvårdsstyrelserna får möjlighet att i betydande omfattning upplåna kapital. Skogsvårdsstyrelserna har till skogsstyrelsen anmält ett lånebehov för ändamålet av i runt tal 1 300 000 kronor, vilken summa skulle möjliggöra insamlandet av 14 000 kilogram tallfrö. Då det för utlåning disponibla beloppet under frölånefonden detta budgetår enligt vad tidigare anförts kan beräknas uppgå till endast 256 000 kronor, skulle sålunda erfordras en förstärkning av fonden med något över 1 000 000 kronor. Skogsvårdsstyrelsernas beräkningar förutsätter emellertid genomgående gynnsamma betingelser i fråga om kotttillgång, insamlingsmöjligheter och frökvalitet m. m. Enär dessa icke alltid torde komma att föreligga, har skogsstyrelsen beräknat lånebehovet till i runt tal 1 050 000 kronor. För detta belopp skulle cirka 12 000 kilogram tallfrö kunna insamlas. Fonden skulle alltså behöva förstärkas med (1 050 000 — 256 000 =) 800 000 kronor. Då beloppet i fråga erfordras redan innevarande budgetår, bör det anvisas på tilläggsstat.

Statskontoret anför, att hos ämbetsverket förda räkenskaper utvisar, att under budgetåren 1948/49—1953/54 skillnaden mellan från fonden utgivna och återbetalda lånemedel icke för något år överstigit 300 000 kronor. Med hänsyn härtill föreslår ämbetsverket, att storleken av det för ändamålet yrkade tilläggsanslaget begränsas till förslagsvis hälften av det belopp, skogsstyrelsen begärt, eller sålunda till 400 000 kronor.

Departementschefen. Då tillfredsställande tillgång på mogen tallkott endast brukar förefinnas med relativt många års mellanrum, synes den beräknade rikliga förekomsten därav innevarande vinter bära i görligaste mån

utnyttjas. Skogsvårdsstyrelserna torde, såsom skogsstyrelsen framhållit, icke kunna anskaffa härför erforderliga medel utan att i betydande omfattning utnyttja lånefonden för insamling av skogsfrö. Den nuvarande medelstillgången i fonden är emellertid så ringa, att denna måste tillföras ytterligare medel för att i skälig omfattning kunna fylla sitt ändamål. Jag kan dock icke tillstyrka en så stor medelsanvisning, som skogsstyrelsen föreslagit, utan finner mig böra inskränka mig till att förorda ett kapitaltillskott av 400 000 kronor. Beloppet torde böra uppföras å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lånefonden för insamling av skogsfrö* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Nils Grass

Kapitalinvesteringar

Inrikesdepartementet

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, anmäler härefter ett under inrikesdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond

[1] 43. Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. I skrivelse den 29 augusti 1955 har *byggnadsstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

Till merkostnader till följd av prisstegringar å vissa byggnadsarbeten har 1953, 1954 och 1955 års riksdagar å tilläggsstat för budgetåren 1952/53—1954/55 anvisat (2 500 000 + 3 500 000 + 2 000 000) 8 000 000 kronor. Till grund för dessa anslag ligger av styrelsen framlagda beräkningar den senaste dagtecknad den 11 oktober 1954. Sistnämnda beräkning omfattade byggnadsföretag med en av riksdagen godkänd kostnad av sammanlagt 97 852 500 kronor och ett intill sommaren 1954 beräknat ökat medelsbehov av 11 315 500 kronor.

Den hösten 1954 konstaterade stigande kostnadstendensen, påbörjad våren 1954, har utvecklats till en fortsatt stegring, vilken ännu ej avstannat. Enligt styrelsens beräkningar ligger byggnadskostnadsnivån sommaren 1955 cirka 4 % högre än sommaren 1954 och 3 % högre än sommaren 1953. Då enligt styrelsens förslag ingen hänsyn tagits till den sänkning på cirka 1 % som ägde rum 1953 och 1954, bör emellertid den nu inträffade stegringen upptagas till endast 3 %. I en ny förteckning har styrelsen gjort en beräkning av de av denna kostnadsstegring föranledda justeringarna av medelsbehovet i anledning av intill sommaren 1955 inträffad byggnadskostnadsstegring. Därvid har byggnadsföretag, som ännu ej påbörjats, erhållit fullt treprocentstillägg, medan företag, som pågått sedan den senaste kostnads-

stegringen började, erhållit ett i förhållande till arbetets fortskridande reducerat tillägg, och företag, som hunnit avslutas före denna kostnadsstegring, ej erhållit något tillägg. Förenämnda medelsbehov av 11 315 500 kronor stiger därvid med 840 000 till 12 155 500 kronor. Styrelsen har dessutom i ett tillägg till den nya förteckningen intagit ett antal av 1953 och 1954 års riksdagar till ett belopp av 34 160 000 kronor godkända byggnadsföretag, varvid medelsbehovet för intill sommaren 1955 inträffade kostnadsstegringar, beräknade enligt förut angivna grunder, upptages till 960 000 kronor.

Vid bifall till vad styrelsen sålunda föreslagit skulle förteckningen över de byggnadsföretag, vilka är berättigade erhålla tilldelning från anslaget Merkostnader till följd av prisstegringar å vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m., omfatta byggnadsföretag med en av riksdagen godkänd kostnad av sammanlagt (97 852 500 + 34 160 000) 132 012 500 kronor och ett intill sommaren 1955 beräknat medelsbehov av (11 315 500 + 840 000 + 960 000) 13 115 000 kronor. Av sistnämnda belopp har 1952 års riksdag anvisat 1 541 000 kronor och 1953—1955 års riksdagar sammanlagt 8 000 000 kronor. Det resterande medelsbehovet uppgår således till (13 115 000 — 1 541 000 — 8 000 000) 3 574 000 kronor. Med hänsyn till arbetenas bedrivande beräknar styrelsen att av nämnda belopp disponera 2 500 000 kronor under innevarande budgetår. — Styrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1955/56 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor.

Vidare har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* i en skrivelse den 23 september 1955 hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår måtte anvisas 350 000 kronor för viss omläggning av vatten- och avloppsledningarna vid Restads sjukhus i Vänersborg. Till stöd för denna framställning har kommittén anfört.

Restads sjukhus i Vänersborg uppfördes under åren 1900—1905. De i samband därmed anlagda näten för yttre vatten- och avloppsledningarna har sedan dess icke varit föremål för några mera omfattande förbättringsåtgärder. Ledningsnäten befinner sig numera i ett dåligt skick, och reningsverk för avloppsvatten är icke anordnat. Kommittén har för avsikt att i sina petita rörande byggnadsåtgärder vid de statliga sinnessjukhusen för nästa budgetår framlägga förslag rörande omläggning av ledningarna. Dessa arbeten, vilka även skulle omfatta anläggning av ett reningsverk, beräknas draga en sammanlagd kostnad av 1 875 000 kronor. Därvid kommer kommittén att jämväl underställa Kungl. Maj:ts prövning förslag om ett samgående med Vänersborgs stad beträffande reningsverket m. m.

Vid sjukhuset pågår f. n. arbetet med den av 1952 års riksdag beslutade renoveringen av bostadshuset samt uppförande av den av 1954 års riksdag beslutade upptagningspaviljongen. Nämnda renoveringar och uppförandet av paviljongen har fortskridit så långt, att en anslutning av vatten- och avloppsledningarna i berörda byggnader till de yttre ledningsnäten är aktuell. Närmare undersökningar, som företagits rörande möjligheterna för en sådan anslutning, har visat, att det är nödvändigt att redan nu verkställa visst utbyte av de gamla ledningarna. Sålunda behöver såväl vatten- som avloppsledningarna till ifrågasatta byggnader och paviljongerna XI och XII, vilka är belägna utanför det egentliga sjukhuskomplexet, omläggas i anslutning till de pågående arbetena.

Kostnaderna för de nu ifrågasatta ledningsomläggningarna har beräknats till 350 000 kronor.

Departementschefen. Jag finner lämpligt, att ett särskilt belopp liksom för tidigare budgetår anvisas å tilläggsstat för täckande av merkostnader till följd av prisstegringar på de av byggnadsstyrelsen redovisade byggnadsföretagen vid de statliga sinnessjukhusen. Byggnadsstyrelsen har hemställt om anvisande av ett anslag å 2,5 miljoner kronor för ändamålet. Jag vill framhålla, att av den till styrelsens skrivelse fogade förteckningen framgår, att styrelsen t. o. m. den 30 juni 1955 till följd av prisstegringar utbetalat 9,26 miljoner kronor. Då å tilläggsstat för budgetåren 1952/53—1954/55 anvisats sammanlagt 8 miljoner kronor har alltså ett belopp av 1,26 miljoner kronor utbetalats utöver för detta ändamål tillgängliga medel. Nämda belopp bör delvis täckas genom anvisning på tilläggsstat för innevarande budgetår. Jag föreslår, att medelsanvisningen bestämmes till ett belopp av 650 000 kronor.

Statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande har ansett nödvändigt, att vissa vatten- och avloppsledningarna vid Restads sjukhus under innevarande budgetår utbytes mot nya. Orsaken härtill är, att ledningarna är otillräckliga med hänsyn till pågående renovering av bostadshusen och uppförande av en upptagningspaviljong. Då dessa arbeten fortskridit så långt, att en omläggning av ledningarna icke kan uppskjutas utan avsevärd olägenhet, tillstyrker jag, att medel anvisas för ändamålet. Emot storleken av det av kommittén äskade beloppet, 350 000 kronor, har jag ingen erinran. Beloppet torde böra anvisas på tilläggsstat II till riksstaten för nu löpande budgetår.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 under anslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. anvisas sammanlagt (650 000 + 350 000) 1 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1955/56 till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Ingvar Mellquist

Bihang

Förteckning

över av Kungl. Maj:ts hos riksdagen äskade anslag å tilläggsstat II
till riksstaten för budgetåret 1955/56

Driftbudgeten

A. Egentliga statsutgifter

IV. Försvarsdepartementet

	Kronor
Armén:	
Tygmateriel m. m.:	
C: 34 Underhåll av tygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i> ...	2 500 000
Marinen:	
Övningar m. m.:	
C: 66 a Kostnader i anledning av ett haveri	27 000
Flytande materiel, vapenmateriel m. m.:	
C: 72 Underhåll av fartyg m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 000 000
C: 72 a Kostnader för reparation av flyktingbåtar	50 500
Flygvapnet:	
Flygmateriel m. m.:	
C: 99 Drift och underhåll av flygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 000 000
	<u>7 577 500</u>

V. Socialdepartementet

Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården:	
B: 37 Byggnadsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i>	500 000
C: 8 Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m., <i>reservationsanslag</i>	9 000 000
	<u>9 500 000</u>

VI. Kommunikationsdepartementet

Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare:	
B: 7 Vägunderhållet, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	15 000 000
B: 12 Vissa vägbyggnadsarbeten, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	22 500 000
	<u>37 500 000</u>

VII. Finansdepartementet

Statens organisationsnämnd:	
B: 29 Försöksverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	75 000
E: 12 Vissa kostnader för internationell representation, <i>reservationsanslag</i>	40 000
E: 13 Bidrag till vissa sparfrämjande åtgärder, <i>reservationsanslag</i> ..	500 000
	<u>615 000</u>

VIII. *Ecklesiastikdepartementet*

	Vetenskapsakademien:	
D: 4	Bidrag till uppförande av nybyggnad för Kiruna geofysiska observatorium, <i>reservationsanslag</i>	350 000
H: 30	Vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor, <i>reservationsanslag</i>	450 000
		<u>800 000</u>

IX. *Jordbruksdepartementet*

	Bidrag till hushållningssällskapen:	
G: 2	Omkostnader, <i>reservationsanslag</i>	150 000
	Befrämjande av fröodlingen m. m.:	
G: 11	Bidrag till Sveriges utsädesförening	67 000
I: 14	Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m., <i>reservationsanslag</i>	100 000
	Skogsvård m. m.:	
	Bidrag till skogsvårdsstyrelserna:	
J: 25	Omkostnader, <i>reservationsanslag</i>	109 700
N: 16	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	250 000
		<u>676 700</u>

X. *Handelsdepartementet*

F: 5	Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen, <i>reservationsanslag</i>	1 500 000
H: 6	Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete, <i>reservationsanslag</i>	100 000
		<u>1 600 000</u>

XI. *Inrikesdepartementet*

	Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes:	
C: 3	Vissa byggnadsarbeten, <i>reservationsanslag</i>	75 000
H: 13	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	200 000
		<u>275 000</u>

Säger för driftbudgeten 58 544 200

Kapitalbudgeten**Kapitalinvesteringar**III. *Statens allmänna fastighetsfond*

	Ecklesiastikdepartementet:	
16	Vissa byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala	60 000
	Inrikesdepartementet:	
43	Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.	1 000 000
		<u>1 060 000</u>

IV. Försvarets fonder

A. Försvarets fastighetsfond

Flygvapnets delfond:

21 a	Reparation av brandskadad byggnad	100 000
------	---	---------

V. Statens utlåningsfonder

Försvarsdepartementet:

2	Värnpliktslånefonden	200 000
---	----------------------------	---------

Socialdepartementet:

3	Lånefonden för bostadsbyggande	250 000 000
---	--------------------------------------	-------------

Jordbruksdepartementet:

10 a	Statens fiskredskapslånefond	150 000
------	------------------------------------	---------

10 b	Lånefonden för insamling av skogsfrö	400 000
------	--	---------

	<u>250 750 000</u>
--	--------------------

VI. Fonden för låneunderstöd

Socialdepartementet:

1	Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet	53 000 000
---	--	------------

4	Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler	3 000 000
---	---	-----------

	<u>56 000 000</u>
--	-------------------

	<u>307 910 000</u>
--	--------------------

Säger för kapitalbudgeten

